

értesítő ■
december
1 · 9 · 6 · 4

MAGYAROK A X. KRAKKÓI NEMZETKÖZI

A világ exlibrisgyűjtői és művészeti elősíkban 1953-ban, Kufsteinben jöttek össze nemzetközi kongresszusára. E kongresszust 1954-ben a luganói, 1955-ben az anverai, 1956-ban a frankfurti, 1957-ben a luganói, 1958-ban a barcelona-i, 1960-ban a béni, 1961-ben a lipcsei, 1962-ben pedig a párizsi kongresszusok követték. A kongresszusok kiállítások rendezésével, előadások megtartásával és exlibris-albumok kiadásával, valamint a gyűjtők és művészek személyes találkozásának megszervezésével kívánták az exlibrisművészet és exlibrisgyűjtés ügyét szolgáltni. A X. Nemzetközi Exlibris-Kongresszus megrendezésére 1964. szeptember 10-13. között Krakókban került sor. Krakókra a Jagello-Egyetem hatszáz éves jubileumával kapcsolatban esett az exlibrisművészek és gyűjtők választása. A X. Nemzetközi Exlibris-Kongresszus méltóképpen illeszkedett bele abba az ünneplés-sorozatba, amely a nagymultú és magyar szempontból különösen jelentős Jagello Egyetem megalapításának hatszázadik évfordulóján az ősi lengyel városban, Lengyelország szívében lezajlott.

A kongresszussal kapcsolatos fogadások /krakkói városi Tanács, Jagello Egyetem, kielcei kongresszus-száró bankett/, P. Kuducki, L. Metyke megnyitói beszédei, a krakkói egyetem rektorának, Dr. J. Garliokinek üdvözlőbeszéde, a világ legnagyobb exlibrisgyűjtőjének, Dr. ing. Gianni Manteronak, és az olasz- valamint nemzetközi exlibris-irodalom kiváló művelőjének, Salvatore Bonak a Fehér Holló-renddel való kitüntetése nemcsak az exlibrisművészet és gyűjtés nemzetközi megbecsülését jelentette, hanem maradandó élményt nyújtott azoknak is, akik csak családtagként, vagy kíváncsi turistaként vettek részt a kongresszuson.

A kongresszus szakmai részének zöme a Kracsztofori gótikus pincéjében zajlott le. Itt került kiállításra a jelenkori exlibrisművészet bemutatkozó nemzetközi anyag, amelyet a kongresszus résztvevőin kívül még sok száz érdeklődő tekintett meg. A kiállítók között legtöbbször a lengyelek szerepeltek; ezt a hazai környezet mellett a lengyel fanyaszművészet világviszonylatban is elismert magas színvonalra indokolja. A lengyel exlibrisművészek /E. Grabowski, S. Dretler-Mlin, A. Gobelniak, G. Wolfke, J. Kaminska, J. Mendyka, J. Standa, H. Tuszewski, S. Tomczak, S. Jankiewicz, J. Jarnuszkiewicz, A. Klod-Janowska, S. Luchak, A. Kosciuszka, J. Szankiewicz, A. Soltan, V. Jankowicz, H. Pawlikowska, T. Jozwiak, Z. Wasniewski, A. Pakowski, S. Motylewicz, E. Benedik-Towicz, K. Mopoczko, A. Kucywnska, N. Jakubowski, A. Bartowski, C. Borowczyk, Z. Doistowski, T. Zurawski, A. Wróblewska, H. Brandt, S. Jankowska, Z. Przymkowski, W. Langner, W. Barylski/ igen magas színvonalat képviseltek. H. Janowski részletesen, modern megoldású exlibrisel a műfaj gazdaságát jellemző, és E. Grabowski egyéni hangja, kihangsúlyozott vonalvezetésű egy- és több-színnyomatú fanyaszai, W. Barylski művészen elégséges, klasszikusan egyszerű megoldású lapjai a gyűjtők és művészek osztatlan elismerésével találkoztak. Sok lappal vonultak fel a szovjet /E. Kollom, R. Mutsa, A. Vender, E. Goliachowaki, V. Frolow, N. Ladasin, E. Oksa, G. Lavonov, S. Ustin, Kalita, J. Juhansoo, K. Kello/, az olasz /P. Parigi, S.A. Sav, B. Bramanti, T. Maranconi, H. Colorio, E. Polo, L. Servolini, A. Gulli, A. Zetti, H.E. Laboroni, A. Ceramigi, V. Tramontin, L. Alessandro, G. Cisari, H. Wolf, L. Botteri/ és a cseh /E. Kotrbá, J. Svan, J. Lukavszky, L. Jirincova, J. Svengolb, S. Skelner, C. Bondá, Lesler, Miala, Vodraska/ exlibrisművészek. Az olasz exlibrisművészek munkái közül Italo Zetti és Franquillo Marangoni fanyaszai méltán világhíresek. A szovjet exlibrisművészet alkotásait realista szépséglátás, mély humanizmus és állandó kísérletezés jellemzi. Vlagyimir Frolow lapjai világméretűek márve is az elak között vannak. A cseh exlibrisművészet magas átlagszínvonalat képvisel, művelői közül Kotrbát és Lukavszkyt kell különösen kiemelnünk. Kisebbségben szerepeltek az osztrák /H. Noveda, K. Werner/, a német /H. Ott, H. Huffert, J. Dost, H. Seehausen, E. Grünwald/, a belga /D. Acket, N. Lagout-tousche, R. Cami, Rettier/ exlibrisművészek. Az osztrák és a német exlibrisművészet hagyományos grafikai kultúráról tanuskodik. A francia átlag elmarad

EXLIBRISKONGRESSZUSON 1964

SEPTEMBER 10-13

Semsey Andor fametszete

A krakkói egyetem emblémája

a világszínvonalától, az alól egyedül J. Mercier és R. Cami művei kivételtek. A belgák átlagon felüli exlibrisművészete sokkal bővebb bemutatást kívánt volna nagy exlibrisművészeik mind hiányoztak. A spanyolok és a dánok nem egyéni, hanem kollektív tablókkel jelentkeztek. A dánoknál ez talán indokolt is volt, a spanyolok azonban nagyobb teret érdemelték volna. Sajnos, a magyar kiállítási anyag csak a kongresszus bezárása előtt egy nappal érkezett meg s így azt inkább csak a krakkói érdeklődők láthatják. A magyar anyagból Fery Antal, Drahos István fametszetei, Kaveczy Zoltán és a fiatalok résztechnikájú lapjai és Stettner Béla linometszetei tetszettek a nemzetközi közönségnak.

A kongresszus alkalmából a magyarok, lengyelek, valamint a nyugat-németek adtak ki mappát, míg az olaszok a Rassegna Grafica különszámával vettek részt, amely az exlibrisművészettel foglalkozik. A magas színvonalu mappák közül a magyar mappa nyerte meg leginkább úgy a kiállítás, mint színvonal szempontjából a szakértők tetszését.

A nemzetközi exlibriskiállításon kívül a Wawelben és a Czapski Múzeumban megrendezett lengyel super-exlibris-kiállítás, valamint az Egyetemi Könyvtárban megrendezett XVI., XVII. századbeli lengyel exlibrisek kiállítása okozott tanulaéagos meglepetést a kongresszus résztvevőinek. Külön büszkeség volt nekünk magyaroknak a super-exlibrisek között Báthory superexlibrisével díszített egyik könyvet látni.

A kongresszuson ehangzott előadások közül A. Herrynek, a modern francia exlibris megteremtéséről, Gianni Manteronak a modern olasz exlibriséről, W. Timmek, W. Klemke exlibris-grafikájáról, A. Jakimowicznek a modern lengyel exlibriséről, S. Mossakowskinak a XVI.-XVII. századi lengyel exlibris-ekről szóló előadásait kell megemlítenünk. Pár előadás az előadók betegsége, illetve akadályoztatása következtében elmaradt. Ezek közül a magyar gyűjtőkkel igen jó viszonyt tartó Wlodimierz Egiersdorff előadásának elmaradását külön is sajnáltuk.

Az egyes nemzetek hivatalos kiküldötteinak tanácskozása - ahol hazánkat Réthy István és Galambos Ferenc képviselték - az 1966-ban megtartandó kongresszus székhelyéül Hamburgot jelölte ki. A kiküldöttekkel folytatott előzetes tárgyalások eredményeképpen Magyarországra 1968-ban kerül sor.

Magyar részről huzsonhatan vettek részt a kongresszuson. Művéssein-
ket Varga Mátyas Kossuth-díjas, Fery Antal, Varga Nándor Lajos és Kopasz Márta képviselték. Művészeink is, gyűjtőink is sok értékes nemzetközi kapcsolatra tettek azért és művészeink kiállított anyagokkal, gyűjtőink pedig csere-
nyagaikkal méltón képviselték hazánkat ezen az igen sikeresnek mondható nemzetközi találkozón.
Galambos Ferenc

A krakkói kongresszus befejezéseként a KBK M tagja Lippóczy Norbert kedves barátunk meghívásaként Tarnowba utazott. Már a megérkezéskor kedves meglepetésben volt részünk, amennyiben az állomáson a Lengyel-Magyar Baráti Társaság részéről a KBK tagjait Lippóczy Norbert és egy hölgy virággal fogadta. - A szállóai elhelyezkedés után Tarnow város vb tanácselnöke fogadta a küldöttség tagjait. Réthy István üdvözlő beszédében hangsúlyozta, hogy a baráti kapcsolaton kívül kedves kötelesség is Tarnowba szőlített bennünket, amikor hódolni kívánunk Bem-apo emlékműve előtt. A tanácselnök válaszában kijelentette, hogy a magyarok mindig szívesen látott vendégek Tarnowban. Nagy Lajos királyunk idejében a magyarországiak utja Krakkóba mindig Tarnowon keresztül vezetett. Mi ugyan Tarnowot hagytuk utoljára, de ez a baráti kapcsolaton mit sem változtat. - Szeretjük a magyarokat, amit abból is láthatnak vendégeink, hogy itt a tanácsteremben láthatják Bem-apo mellett Petőfi arcképét is. Petőfi szülővárosával, Kiskőrössel különben testvér-városi kapcsolatot tartunk. - Ezután megköszönte a városi múzeumnak adott Bem-aporól szóló könyveket. Feketekávéval vendégelte meg a küldöttség tagjait és ezután elbocsátotta a magyarokkal. Innen a városi múzeumot kerestük fel, ahol a kongresszusi mappa egy példányát ajándékoztuk a múzeumnak. Megtekintettük a múzeum képtárát és exlibris kiállítását, -ez utóbbit Lippóczy Norbert szőlős, boros tárgyú exlibriséből összeválogattott, igen nívós anyagot tartalmazott.

A múzeumból utunk a városi parkba vezetett, hogy megkoszorúzzuk Bem-apo emlékművét és síremlékét. Az emlékmű a parkban lévő tavacska közepén hatalmas 8-10 méteres magas alapokon nyugszik. Cserkész-ruhás lányok sora között haladt a csoportunk az emlékmű felé, a tó partján kajakos vízicoerkész fiúk vették át Réthy István titkártól a széles nemzetiszíni szalaggal átkötött csokrot, amivel áteveztek a tavacsán az emlékműhöz, ahol cserkész lányok vették át a virágot és elhelyezték az emlékmű talpazatán, miközben a magyar csoport a himnuszot énekelte. A kegyelet leróvása után elbocsátottunk a cserkész-lányokkal, majd fénykép felvételeket készítettek.

Ezután a tarnowi hipermodern katolikus templomot tekintettük meg, amely szokatlanul leegyszerűsített, de mégis népi díszítőelemével mindannyiunk tetszését megnyerte.

A Bristolban megrendezett ebéd után az egyházi múzeumot tekintettük meg, amelynek anyaga pártatlan talán a maga nemében. A szárnyasoltároktól a népművészek által alkotott egyházi tárgyu képek széles skáláját tekinthettük itt meg, nem is szólva a legregibb és arannyal gazdagon átszótt miseruhák garnadájáról.

Délután városnézés következett. Történeti emlékekben gazdag, patinás várost ismertünk meg Tarnowban. Este a Lengyel-Magyar Baráti Társaság rendezett vacsorát a magyar csoport részére a Bristolban, majd a Társaság kulturházába voltunk hivatalosak felkérésre. Ott a Társaság elnöknője meleg szavakkal üdvözölte a magyar csoport tagjait Lippóczy Norbert tolmácsolásával. Hogy a magyarok iránti szeretetüket kifejezzék, átnyújtottak egy hatalmas, gyönyörűen faragott tajtékpipát ajándékkul a Magyar Iparművészeti Múzeumnak való átadás végett. Magyar eredetét igazolja a pipa nyakán kifaragott régi magyar címer. A pipát Lippóczy Norbert, kedves tagtársunk kutatta fel a Társasággal, hogy visszakerüljön Magyarországra, ahonnan valaha Lengyelországba került.

Késő esti órákig volt együtt a társaság, igen sok kedves baráti kapcsolat jött létre. Szinte megható az a szeretet, ahogyan a magyar csoport tagjait fogadták.

Lippóczy Norbert, kedves barátunk fáradhatatlanul buzgólkodott, hogy mindent megmutasson, ami szép és érdekes és hogy kelemessé és széppé tegye nekünk ezt a napot. Ez tökéletesen sikerült is, amiért sok-sok köszönetet mondunk. Szívesen és sokszor gondolunk vissza kedves tarnowi barátainkra, s ezuttal is sokszor üdvözlöljük mindannyiukat.

Réthy István
KBK titkár

KISGRAFIKA'NK A KÉT VILÁGHABORU KÖZÖTT

/ F O L Y T A T A S /

A Műpártolók Egyesülete 1924-ben a Művészásban, egy fényképész műteremben rendezte kiállítását. Zavartalan fenntartására a művészek albumot adtak ki, amelyet az említett rézkarogép segítségével hoztak tető alá. Tizenhét művész egy-egy lapját 50 példányban nyomtatják le. Résztvevői: Balczser György /szül. 1880./, Bánszky Tamás /1892./, Csűrös Béla /1880./, Holló László /sz. 1887./, ifj. Kovács János /1890-1957./, Nagy Ferenc /1892./, Dobi Oláh István /1890-1944./, Toroczkaí Oszvald /1884-1951./, Nagy Sándor János /1897-1955./ rézkarocokkal, Dienes János kőrajzzal, Gáborjáni Szabó Kálmán /1897-1955./ pedig fametszettel. Ha e névsorhoz hozzávesszük az autodidakta, nagyszerűen kifejlesztett Menyhárt József /sz. 1901./ és Vadász Endre /1901-1944./ nevét, aki rövid ideig tartózkodott Debrecenben, majdnem teljes névsorát kapjuk azoknak akik a város művészeti életében, különösen grafikai vonatkozásban komoly és jelentős szerepet játszottak. Derűs korszak kezdődött a huszas évek végén és felfelé ivel. Elhárulnak a kiállítási nehézségek, 1930-ban felépül a Déri Múzeum, ahol sorozatosan rendezhették bemutatójukat, egyéni és kollektív felvételüket vendégművészek is. Ez az év más szempontból is jelentős. Meglélnk a grafikai élet Debrecenben. A könyvjegy iránti érdeklődés kivirágzik Európában és a gyűjtés hulláma használat sem hagyja ki. Míg Budapesten a Magyar Exlibrisgyűjtők és Grafikabarátok Egyesülete /MEGR/ társadalmi megmozdulást, kiállításokat, kiadványokat dob a kisgrafika serpenyőjébe, addig Debrecenben az Ajtosi Dürer Céh ötvözetével /1935/ minden grafikai megmozdulásban résztvev. De külföld sem marad ki a sorozatból. 1936-ban, a Varóban megrendezett második nemzetközi fametszet kiállítás /Institut de propagande de l'Art/ Bánszky Tamás Madonnája, Menyhárt József: Bor, halál és élet és G. Szabó Kálmán: Temetés és Mezei Munka című fametszetei szerepelnek. Ugyanők képviselik Debrecen színeit a Chicagóban rendezett 1939. évi fametszet-kiállításon is.

Az 1935-ös év igen jelentős Debrecennek. A lázas művészeti munka mellett nem kisebb szerep jut a szervező és művészetrajongó együttesre, akik szívkön viselik a metzóművészet ügyét, élükön a kiváló egyetemi tanárral, Soó Rezsővel és Békés István művészeti íróval. Lendületes erővel vágnak neki a megvalósításnak és még ez évben utnak indítják büszkeségüket, a Magyar Exlibris című folyóiratot, amelyben az alkalmazott grafikai feladatokon kívül eredeti lapok benyomatásával igyekeznek a fehér-fekete művészetet megismertetni a gyűjtők számára érdekesen tenni. Sajnos, csak két évfolyamot ért meg. Az év másik nagy eseménye decemberben, a Déri Múzeumban rendezett nemzetközi exlibris- és debreceni grafikai kiállítás. Külföldi művészek és gyűjtők, debreceni művészek több ezernyi lapjából kellett kiválogatni a szemléltető anyagot a helyszűke miatt. A kiállítás Debrecen és Tiszántul közönségét meggyőzte arról hogy a hazai művészek külföldi vonatkozásban is kiválóan megállják a helyüket és a kisgrafika értéke nemzetközi érték. Soó Rezső professor indító kesse nélkül bizony nélkülözte volna Debrecen a meggyőző kiállítást. E kiállítás mel lékterméke volt Soó Rezső ugyanezen évben megjelent kis munkája, "A mai debreceni grafika" is. Nem akarjuk ismertetni külön sem a folyóiratot, sem Soó professor könyvét, amelyeket átlaposni is külön élvezet. Kiemelkedő művészeiknek és műveiknek rövid felsorolásával adósok emléküknék és munkásságuknak. Sajnos, néhányukat már nélkülözzük a grafikai művészetek virágzó tájairól.

Gáborjáni Szabó Kálmán 1923-tól kezd részletesebben foglalkosni a fametszettel; művészeti tehetségét pedagógiai munkássága mellett ebben fejtette ki a leghatásosabban. Korai munkáin Masereel hatása érzik, tartalmában azonban árad a magyaros erő és gasdag kifejezés. Később ezek a jegyek elmosódtak és művészete kissé modorossá vált. 1928-ban Budapesten az Ernst Múzeumban, 1929-ben Bécsben, 1930-ban Berlinben mutatja be metzseteit. Ez évben kerül Rómába

Gáborjáni Szabó Kálmán fametszete

SZ. MATA JÁNOS fametszete

állami ösztöndíjjal. Sorozat-metszetei: Victor Hugo: Dzsinnnek, 15 lap /1925./ önálló sorozatai: Jézus élete 7 lap /1934./, Parasztok 10 lap /1936./. 1934-ben jelenteti meg a MEGE 32 eredeti exlibrisét ünarcképpel, Lyka Károly előszavával. 1935-ben Los Angelesben kitüntető elismerést kap fametszeteiért. 1948-tól a Képzőművészeti Főiskolán a rajstanítás módszere című tárgyat tanította.

Vadász Endre a szabadon mozgó vonal művésze, különösen a rézkarc területe volt sajátosán az otthona. Finomult vonalhálóval alakította ki lapjait amelyekben az egyszerű előadás és a szellemesség volt az uralkodó. Kis grafikai lapjai, könyvjegyei, alkalmi grafikái a gyűjtők külön csemegéi. 1929-ben és 1931-ben az Ernst Múzeumban állított ki és elnyerte a Szinyei Merse Társaság Zichy Mihály díját. Magas-nyomtatásban csak néhány metszete ismeretes: 1930-ban Békés István "Vihar az erdőn" című költeményét illusztrálta. A "Hazatérők" című munkához 1937-ben tíz lapot készített. Nyolc évet töltött Debrecenben, ahol tanárként működött, majd Pestre került, ahol 1944-ben, a fenyegető deportálás elől a haláiba menekült.

Menyhárt József a fametszetben találta meg a saját hangját. Kierlelt, nyugodt feketét mentesek a vonalmegoldásoktól. 1936-ban tizenkét fametszettel díszíti Gulyás Gábor Catullus-fordításait. 72 exlibrisét tartalmazó két mappáját Réthy István adja ki. 1938-ban önálló grafikai kiállítása nyílt meg Amsterdamban a Kunstkring "Akos" rendezésében. A következő évekből csak egyes lapjairól van tudomásunk. Érdekesen fejlődött Szoboszlai Mátá János. Műkedvelő művészből komoly, érett művésszé nőtt fel. Legsikerültebb munkája, az 1935-ben megjelent: Husz fametszeti könyvjegy a magyar Parnasszusról, a debreceni Officina kiadásában. A szerző költői lelkét és filozófiai adottságait tükrözik ezek az alkalmazott grafikai megoldások. Műkedvelő metszők még Selmezi Károly /50 exlibris/, valamint Erdei István és Nagy István /25 linometszet/.

Debrecen művészeit általában az eredeti grafika szeretete és tisztelete jellemzi. Nagy Ferenc, Oláh István, G. Szabó Kálmán, Bánszki Tamás, Vadász Endre, Berki Irma e nélkül el sem képzelhetők...

Kivégják a százados fákat a rengetegből, lehull ékes koronákkal a karsau fenyő, völgyben a tölgy és a juhar, magára marad csenevész bokrokkal a völgy, benne a csobogó vagy rohanó patak - de sohasem nagy víz - és az ember, aki tovább küzd az elemekkel és az élettel. Ez Erdély. A küzdelmes zenéje a népdal, vagy a halottas ének időtlen időbe nyúló kántálása, amelyben a

való ridegségbe tekint az ismeretlen, megfoghatatlan múltba. Mennyire mélyen gyökeresik a nép lelke mélyén, mennyire megmarad átváltozva is az idők pere-
 mén, érezhették azok, akik ott voltak 1960. szeptember 1-én Szőnyi István te-
 metésén Zebegényben. A nép búcsuztatta fiát, ősi szokásként kántálással. A
 magashangu, kultikus színt kölcsönző hanghordozás meglepetten ragadta magá-
 val a gyászolókat, távoli vidékeken kalandoztak, ahova senki sem kíséri őket,
 ahol csak az én tűnhet el a feledés homályában, és ahonnan csak a művészt
 térhet vissza, a művész soha. A mű ésszet faragja versebe és énekeltetni a székely
 kántálót is, mint annyi paraszt társát Skóciától az erdélyi hegyekig,
 kényszerítve mély színekben látni a világot. Mélységekbe tekintve sokog a
 hang, releszökkenő erejéből visszazuhanva alkot remeket. A történések meglen-
 ditik az érzések harangját, amely tompán csendül a mélységes csendbe; minden
 elhallgat, szinte halottan. Majd történés újra s újra nagy-nagy hallgatás. Ma
 már mind nagyobbak a közök. Elhalnak lassan a balladák a vegekről, mind ke-
 vésbé hallik a dal, a népdal a nép szájáról, mind kevesebb a színes ragyogás
 ünnepi napokon, vasárnapokon. Ami a múltból megmaradt, nese már s egy-egy bal-
 lada hang-luktetéséből, érdes, jelentős nyelvezetéből csak a művészet az, a-
 mit értünk és megérsünk. A székely népballadák nemcsak magyar székely nyelvi
 emlékek; emberi felfogásban faji értékelés fölött állanak, a nyelv törvényei
 szentesítik művészi értéküket, magasságait örök emberi és művészi törvények a
 lapossák.

A művészi törvények általánosak, meg nem dönthetőek. Az új rajzoló
 réteg művészi hitében érekte ezt. Minden körülmények között igyekezett megtar-
 tani egysúlyát s kialakítani új szellemiségét. Nem véletlen, hogy az egy-
 szintű nagybányai iskola csak "Leiró észépre" törekvése kevés erdélyi művészt
 elégitett ki s nem tudott valóban hatást gyakorolni az erdélyi szellemiségre.
 Az ország nagy egységében kiegészítő mozaikdarab volt, melynek provinciális
 talpazatát meg kellett szellemileg erősíteni. A székely balladák mélytűsű bu-
 gása feledésbe merült, nem érdekelte az atmosféra és a szin kutatóit. Rajzo-
 lással alig foglalkoztak. Réskarccal csupán Boldizsár István /szül. 1897./, Fe-
 renczy Valér /1885-1954./, linometszéssel Teleki Ralph /szül. 1890./ églal-
 kozott. Az impresszionista szemlélet távolodott a néplélektől, a szecesszió
 viszont közeledett hozzá. Ez utóbbi megvetése a székely építőművészetet és
 díszítőművészetet nem nagyon változtatta meg. Meghagyta téri hatását és ősi
 szerkezeti elemeit, csak kissé alkalmaskodott az új követelményekhez. Kós Ká-
 roly mindkettőnek a mestere, nemkülönben az irodalomnak is; drámai pillana-
 tok, drámai feszültségek átérsésével éresteti a székely balladák rideg tiszt-
 aságát. A szecesszió értékei Marosvásárhelyen Kőrösi fű freskói
 Erdélyi Magyar Közmuvelődési házban 1912-ből: A sámánok körtánca és a Székely
 népmesék. Erjesztő hatással azonban ez sem volt Erdély képzőművészetére; a
 Millénium bővületében az erdélyi művészek is Budapest felé tekintettek.

/Polytatjuk/

Varga Nándor Lajos

Vadász Endre réskarca

A „Szent György” céh és a magyar

Aki elolvassa Erts Géza kitünő kis munkáját/A magyar műgyűjtés történetének vázolata 1850-ig. Budapest 1937, szerző. 8°, 99 l./, az nem kis megelégedéssel és elégtétellel szívesen tudná megmondani arról, hogy a magyar műgyűjtés gyökerei milyen messzire nyúlnak vissza és hogy a műgyűjtés milyen tisztasággal rendelkezik hazánkban. Csatkai Endre kis füzeté /A soproni műgyűjtés története. Bp. 1958. 8°, 24 l., 6. t./ Sopron, Szalay József, a bibliofil főkapitány munkája /Műgyűjtésről. Szegedi amatőrök. Szeged 1912, Szerző. 8°, 11 l./ Szeged helyi magángyűjteményeiről közöl igalmas adatokat. De értékes magángyűjteményekről vallanak az aukciós katalógusok is, tanúságul annak, hogy a műgyűjtés gondolata sosem volt idegen népünkől és annak ellenére, hogy ezek a gyűjtemények sokszor már gyűjtőjük halála után szétszóródtak, sok kulturértéket tártak fel és mentettek meg és nem egyszer nagy múzeumaink gyűjteményeit gyarapították. Tagadhatatlan, hogy múzeumainkat nagy magángyűjtőink áldozatkészsége tette naggyá; elég, ha csak a Szépművészeti Múzeum, az Ipar - művészeti Múzeum, vagy a Keletásiai Múzeum gyűjteményeire utalunk. Hogy aztán sok magángyűjtőmánya az örökösök hosszú nem értése, vagy hóhő pénzvágya miatt ezek harmincadjára kerültek, vagy külföldre vándorolt, szinte törvénytelenül; így van ez világszerte. Nemcsak a könyveknek, a műtárgyaknak is megvan a maguk sorsa.

Műgyűjtőink között, egészen a XIX. század közepéig, főuraink és főpapjaink vitték a vezető szerepet, a kiegyezés után azonban már a polgárság is bekapcsolódott a gyűjtés nemcsak sportjába és nem csak a nagypolgárság; szerényebb anyagi tehetségű embereket is bőven lehetett a sorak között találni. A XIX. század második fele El Dorado-ja volt a hazai és az osztrák műkereskedőknek; templomaink, kastélyaink "modernizálása" következtében rengeteg műkincs került a piacra és helyüket -sajnos- legtöbbször vásárló kácafogók foglalták el. A műkereskedelem aratott, és anyagilag egyre erősebb polgárság egyre többet vásárolt, a gyűjtők azonban elcsigeterlen állták a műkereskedők rohamát. Szenna Tamás, a sokoldalú "literary gentleman" okos kis könyvében /Egy amatőr naplójából. Bp. 1899, Athenaeum. 8°, 183 l./ igyekezett a műgyűjtőknek jó tanácsokat adni, de hatása kicsinek bizonyult. Az 1890-ben alakult Műbarátok Köre részben eksklusív volta /főúri hölgyek vezették/, részben szerteágazó programja /irodalom- és művészeti pártolás, a közlés ápolása és fejlesztése, felolvasások, kiállítások, pályasatok stb./ miatt nem volt alkalmas a magyar műgyűjtők összefogására és érdekvédelmére; tevékenységét egyébként is az első világháború kitörésekor becsúszta. Az első, modern értelemben vett gyűjtő-egyesületet a sokoldalú, fáradszátlan kulturhistórius, Siklóssy László hozta létre 1909-ben. Ez volt a Szent György Céh, a magyar amatőrök és gyűjtők egyesülete.

Kozma Lajos rajza

A Szent György Céh elsősorban aukciók rendezésével, majd "A Gyűjtő" c. folyóiratának megindításával /1912/ kívánta a magyar műgyűjtés ügyét szolgálni. Fenntartását nem annyira a tagdíjak, mint inkább az aukciók jövedelméből származó részesedés biztosította és ez tette lehetővé kiadványainak megjelenését is. Műkereskedők nem lehettek a tagjai, aukción nem vehettek részt és így biztosítani tudták úgy az aukcionált műtárgyak szakaszról meghatározását, mint a tisztességes árakat. A Céh folyóirata, A Gyűjtő, az aukciók katalógusainak közlése mellett igen színvonalas cikkekkel igyekezett a magyar műgyűjtők művészettörténeti ismereteit bővíteni és érdeklődése a komoly műtárgyak mellett a kisebb gyűjtési ágakra /kispasztika, érem, kerámia exlibris stb./ is kiterjedt.

A magyar exlibris-élet úgy a Szent György Céhnek, mint folyóiratának, A Gyűjtőnek igen sokat köszönhet. A Szent György Céh tette lehetővé, hogy gyűjtőink elszakadva az osztrák és német exlibris-egyesületektől, önálló életet kezdhesseken a önálló egyesületeként működjenek. A Szent György Céh Grafikai Szakosztálya ugyanis az első magyar exlibris-egyesület funkcióját töltötte be. Első elnöke Dirner Gusztáv, korának legnagyobb magyar exlibris gyűjtője volt; 1912-ben bekövetkezett halála után Alpár Ignác, a kitűnő építész lépett a helyébe. A szakosztály előadói tisztét Olgyai Viktor, a Képzőművészeti Főiskola grafika-tanára s a magyar művészi grafika megmentője töltötte be, míg a titkári teendőket az ugyancsak kiváló gyűjtő, Reich Milton Osskár látta el. A Grafikai Szakosztály kezdeti tapogatózás után A Gyűjtő 1912. évi 1. számában adott programot "Néhány szó az exlibrisgyűjtőkhoz" címmel. Először is arra hívta fel a figyelmet, hogy míg külföldön a legjobb művészek álltak az exlibris szolgálatába, addig hazánkban Walter von Gudden Exlibris c. könyvének tanúsága szerint "exlibris sok van, de kevés a művészi lap". Ezen segítő, felajánlotta a gyűjtőknek, hogy közvetít a művészek és a gyűjtők között, és 60-300 Korona áron nemes technikájú exlibriseket szállít kitűnő művészektől, nyomatokkal együtt. A gyűjtés előmozdítása érdekében saját egyesületi exlibris gyűjtemény létesítését is elhatározták és ennek a célja elsősorban nem archívális volt, hanem a gyűjtők szolgálatára: az egyesület minden 50 saját lapért 30-40 idegen, különféle lapot adott cserébe. /Ézt az ötletet a KEK-nak is érdemes volna megvalósítania!/. Közzétették az első cserelistát is, amit ma már nem lehet meghatározottan nélkül olvasni. Nem csak elődeinket tisztelhetjük az ott felsorolt személyekben, de a névsor alapos áttanulmányozása után arra a meggyőződésre is juthatunk, hogy már akkor is az exlibrisgyűjtés volt a legdemokratikusabb gyűjtési ág, mert a gyűjtők között a gyártulajdonost éppen úgy megtalálhatjuk, mint a kispénzü vidéki tanárt, vagy tisztviselőt. Az első gyűj-

Sassy Attila rajza

Conrad Gyula rajza

EXLIBRIS

EX LIBRIS
D' KOVACS JÓZSEF

Nagy Sándor rajza

törlőlista nevei - az első szervezett magyar exlibrisgyűjtők - a következők voltak: Balassa József, Benczur Vilmos, Eleier Oskár, Bloch Imre, Bokor Miksa, Bottlik Dezsőné, Braun Margit, Brázay Zoltán, Brenner József, Csakó Elemér, Csányi Károly, Dalej László, Diamant Izsó, Dirner Gusztáv, Domokos László, Einiczinger Ferenc, Erős Egon, Fekete Géza, Forró Oskár, Pöldes Béla, Pörk Ernő Pörzsterné Teleszky Stefánia, Frankl Dezső, Friedlgänder Imre, Gábor Arnold Gál László, Gerenday Béla, Gescheit József, Goldberger Jenő, Greiner Lily, Gyöngyi Dénes, Györy Jenő, Gyulai Bernát, Hajdi Imre, Hammerschlag G., Harsányi Jalkán, Herda Rezső, Herzog Géza, Holl Jenő, Holleray Károly, Jauluss Ersei, Katona Lajos, Kárász Géza, Kellner István /bibliofil könyvek és az egyetlen magyar exlibris antikvárkatalógus kiadója/, Klug Péter, Kner Imre/a híres gyomai nyomdászdinasztia tagja/, Kondor Zoltán, Kovács Jenő, Latinák Jenő, Lyka Károly /a ma is élő kitűnő művészettörténeti író/, Marcsák János, Mild Gyula, Mitterszky József, Nagy József /a KEK-nak is alapító tagja/, Ollé Imre, Pitta Lipót, Pongrács Sándor, Prüner Arnold, Reich Milton Oskár, Reiter László /a kitűnő fametsző és könyvművész/, Reuter Camillo, Révai Artur, Röttig Ottó /a sokróni nagymultú nyomdászsaláda tagja/, Sassy Attila /grafikusművész/, Schweinitzer József, Schwörer József, Siklóssy László /a magyar exlibrisgyűjtés atyja/, Singer Ödön, Somló Lily, Staibl Andor, Steiner Jolán, Szász János, Szász Pál, Szécsi István, Szilágyi Adolf, Sziveassy Tibor, Udriczky Sándorné, Unger Olga, Vág Sándor, Vastagh Gyula /festőművész/, Vécsei László, Veress András /neves történetész/, Wiesinger Frigyes, Zádor Félix, Zimmermann Márta; ezekhez később Szemlér Lőrinc és Csuka Lajos csatlakoztak. A későbbi tagokat a Gyűjtő már nem közölte.

A Szent György Céh Grafika Szakosztálya legnagyobb sikerének az 1913-i nemzetközi exlibriskiállítás megrendezését könyvelhetjük el. E kiállítás a retrospektív rész mellett /superexlibrisek, régi magyar és külföldi exlibrisek/a kor exlibrisművészetének teljes keresztmetszetét adta és a kiállított 432 modern lap a legjobb hazai és külföldi exlibrisművészek legsikerültebb alkotásait közölte ki. A kiállítás katalógusa a Gyűjtő 1913. évfolyamában jelent meg /293-306.p./ . A kiállításról a napilapok mellett a Magyar Könyvszemle /1913. 389-390. o./, a Nyugat /Bálint Aladár: A Szent György Céh ex-libris kiállítása. 1913. II. 733.p./ és a Vasárnapi Ujság /1913. 46.sz. 913 p. - 9 illusztrációval/ emlékezett meg a legtejemesebb elismerés hangján.

Ugyancsak 1913-ban rendezte meg a Szent György Céh Bayros-kiállítását is; katalógusa ugyancsak a Gyűjtő 1913. évfolyamában jelent meg /1913. 109-113.p./ sok-sok illusztráció kíséretében. Bayros, az osztrák szecesszió reprezentáns képviselője igen nagy hatással volt exlibrisgrafikusainkra; fullasztó erotikájú, a rokokóból kiinduló, szecessziós vonalvezetésű lapjai még ma is kedveltek az egész világon.

A Szent György Céh nemcsak kiállításokkal, de kiadványokkal is igyekezett szolgálni a magyar exlibriagyűjtés ügyét. Kiadványai között mindenneke-
 lőtt A Gyűjtő exlibris különszámát kell megemlítenünk / Az exlibris Magyaror-
 szágon és Külföldön/, amely két változatban látott napvilágot. A rendes kia-
 dás 158 lapon, 36 táblameleklettel adott átfogó képet az exlibris multjáról
 és jelenéről 400 szövegekőzi és kőlia illusztráció, köztük 86 szines lap kísé-
 retében. A különszámban Siklóssy László a bevezető cikkben a Szent György Céh
 exlibris kiállításáról emlékezik meg. Ugyancsak ő ad áttekintést francia
 nyelven "L'exlibris en Hongrie" címmel /7-48.p./ a magyar exlibris multjáról
 és jelenéről. Reich Milton Oszkár "Az exlibris fejlődése" címmel /53-104.p./ a
 külföldi exlibrisművészet multjáról és jelenéről számol be. James Guthrie an-
 gol nyelvű cikke /Some thoughts about book-plates/ az exlibriagyűjtőknek ad jó
 tanácsokat /105-110.p./. Conrad Gyula cikke a grafikai eljárásokról /113-136.
 p./, Lévy-Lénárd Róbert cikke a rézkarcról tájékoztat /137-140.p./. A külö-
 nszámot az exlibriskiállítás katalógusa zárja be /145-158.p./.

A Gyűjtő exlibris különszámának luxuskiadása - mindmáig legjobb ex-
 libris kiadványunk - 150 számozott példányban jelent meg és az alapkiadás mel-
 lékletein kívül loo eredeti exlibrist is tartalmaz. E lapok művészei a követ-
 kezők: Ade Matild, Emil Anner, Ágoston Ernő, Bíró Mihály, Alfonso Bosco, Bot-
 tka Miklós, Georg Broel, Giorgio Buonaccorsi, Conrad Gyula, Ettore Cosomati,
 Max Frey, G.T. Friend, Horatio Gaigher, Gara Arnold, Fritz Gilsli, Oscar Graf,
 Kurt Hasenohr, Hegedűs László, Gudmund Hentze, Felix Heynig, Eugen Hoess, Hol-
 lenberg Félix, Horváth Lajos, E.F. Hübner, Frank House, Georg Jilovsky, Józsa
 Károly, Martin Keyner, Alois Kolb, Kovács Jenő, Adolf Kunst, Fritz Lang, Ro-
 bert Langbein, Lévy-Lénárd Róbert, E.M. Lilien, Emma Löwenstamm, Haldane Mac-
 fall, Emanuel Margold, Markó Lajos, Medgyes László, Fritz Mock, Mosonyi-Pfei-
 fer Hellmann, Nagy Sándor, J.E. Oehmichen, Ulshausen-Schönberger, Alfred Pe-
 ter, Hela Peters, Ernst Pickardt, Richard Preusse, Prihoda István, Armand Ras-
 senfosse, Joaquim Renart, Alexandre Riquer, Rónay Kazimir, Alexander Rothaug,
 Richard Sarrin, Sassy Attila, Anton Scheuritzel, Alfred Soder, Franz Stassen,
 G.B. Stella, Karl Streller, Hermann Struck, Alfred Teuffel, Hubert Wilm, Ernst
 Zimmermann. Csupa olyan név - amely kevés kivételtől eltekintve - ma is érté-
 ke a világ exlibrisművészetének.

Bíró Mihály rajza

Nagy Sándor rajza

A Gyűjtő exlibrie különsszámának egyszerű kiadása 15 Koronába, luxus kiadása pedig mappában 90.-, antilop bőrkötésben pedig 100 Koronába került. Ezek az árak a nagyszerű kiadvány kitűnő nyomdai kiállítására és gazdag illusztrációs anyaga mellett nem voltak magasak. A kiadványok azonban nagyon hamar elfogytak és a luxuskiadás ma már könyvszerzési ritkaság. Ha egy-egy példánya nagynéha feltűnik a külföldi antikvár-piacon, igen magas árat kérnek érte.

Sikert aratott A Gyűjtő Bavros-különsszáma is. Ugyanosa 1913-ban jelent meg, a folyóirat 3-4. számaként. Siklóssy László és Parkas Zoltán Bavros exlibrisművészetéről írtak benne. Bayros két írása /Harmonia. - Két mese/ a művész sokoldalúságáról tett tanúságot. A gazdagon illusztrált különsszámot Bayros exlibriseinek jegyzéke /1902-1913 között 110 db, köztük sok magyar megrendelő részére/ és a Bayros által illusztrált munkák bibliográfiája zárta le.

A Bayros-kiállítás nagy sikere /öt teremben 183 grafika/ arra indította a Szent György Céh Grafikai Osztályának vezetőségét, hogy külön Bayros mappát is adjon közre. A Bayros-mappa négyféle változatban készült. Az első változat 65 szövegillusztrációt tartalmazott és füzve 10.-, kötve 12 Koronába került. A második változat 9 heliogravűrt is tartalmazott. 50 számozott példányban jelent meg, Bayros aláírásával, mappában és 30 Koronába került. A harmadik változat a második változattal volt azonos azzal, hogy külön mellékletként Bayros 8 kiadatlan rajzát, ezek védőlapján pedig további nyolc Bayros-rajzot tartalmazott. Ugyanosa 50 számozott, a művész által aláírt példányban jelent meg és 40 Koronába került. A negyedik változat a harmadik változattal volt azonos, de a 9 heliogravűrt nem tartalmazta. 200 számozott példányban jelent meg és 30 Koronába került. A Bayros-mappa harmadik és negyedik változata kézirattal jellegű volt, könyvárusi forgalomba nem került és csak ismert tudósok és művészek szerezhették meg.

A Szent György Céh Grafikai Osztálya Modern Ex Libris címmel mappasorozatot is tervezett, hazai és külföldi exlibrisművészek munkáiból. Egy-egy mappa 12 eredeti grafikát tartalmazott volna. Mappánként 200 számozott példány látott napvilágot 36 Koronára, 10-10 példány pedig a művész által aláírt lapokkal 60 Koronára áron. Tervbe vették Nagy Sándor, Bayros Ferenc, Gara Arnold A. de Riquer, Bottka Miklós, Divéky József, Conrad Gyula, Sassy Attila, Silvio Sartorio mappáinak a kiadását. Ezek megjelenését azonban a világháború kitérése megghiúsította.

Egry József rajza

Dienes János rajza

A Szent György Céh aukción gyakran találkozhattunk exlibrisekkel is. Leginkább Bayros, Sassy Attila, Walter Crane, Kozma Lajos, Barkász István Harsányi Kálmán, John Kassel, Mathild Ade, Feiler Ersei exlibrisjeivel találkozhattunk. Az exlibrisek 1-20 Korona közötti áron kerültek árverésre, azonban a gyűjtők továbbra is csak inkább csere révén igyekeztek gyűjteményüket gyarapítani.

Az első világháború kitörése erősen hátráltatta a Szent György Céh és vele együtt a magyar exlibrisgyűjtés fejlődését is. Az aukciók egyre ritkábban kerültek megrendezésre, anyaguk egyre szegényesedett. A Gyűjtő pedig egyre vékonyabb füzetekben, egyre kevesebb illusztrációval jelent meg. 1918-1923. közötti számai illusztrációt már alig-alig közöltek és inkább csak aukciós katalógus szerepét töltötték be. 1923-ban ezek is megszűntek.

A Szent György Céh által megalapított szervezett magyar gyűjtőletet azonban sem a világháború, sem az utána bekövetkezett országszebeződés és gazdasági válság nem tudta végleg megtörni. A Szent György Céh által elvetett mag termékeny talajba hullt és a megmaradt régi gyűjtők és az újak A Magyar Exlibrisgyűjtők és Kigrafikabarátok Egyesületében, valamint az Ajtósi Dürer-Céhben tömörülve vitték tovább a magyar exlibrisgyűjtés ügyét. A Szent György Céh működése nélkül azonban mindkét egyesület működése elképzelhetetlen lett volna.

Galambos Ferenc

Bálványos Huba
linómetszete

Sterbenz Károly fametszete

Jurida Károly
linómetszete

hírünk a világban

Az UNESCO bélyegpályázatának második díját VERTEL JÓZSEF grafikusművész tagtársunk nyerte. A nagyszerű sikerhez a KMK nevében szívből gratulálunk.

A SPARK című, Patnában /India/ megjelenő angol nyelvű képes hetilapban Bishwanáth Lal tollából lelkes hangú cikk jelent meg Varga Nándor Lajosról, a magyar grafika "nagy öreg"-jéről "The great painter" címmel. /Spark 1964. máj. 10. sz. / A cikk szerzője és művésztünk Budapesten ismerkedtek meg egymással. A kétoldalas cikket a művész két ceruzarajzának és egy ecsetrajzának reprodukciója díszíti.

1963. évi decemberi számunkban hírt adtunk arról, hogy az Amerika-szerte népszerű "The Encyclopedia Americana" "Bookplate" címszó alatti cikke magyar exlibriére, Gáspár Andor lapjára is hivatkozik. Regulí Ernő szege-di egyetemi könyvtáros közlése szerint a 155x117 mm. méretű és 116x92 mm. ducméretű, két papírra nyomott fametszet Menyhárt József munkája és egymás szemét vágó hollókat, egymás fogát húzó fogorvosokat és marakodó farkasokat ábrázol. Felirata: "Exlibris Dr. Gáspár Andor. L'exprit de notre époque." Menyhárt József sikere a magyar exlibrisművészet sikere is!

New Hungarian Exlibris címmel közölt cikket a Hungarian Exporter című, nagy példányszámban megjelenő és a világ minden részébe eljutó angol nyelvű folyóiratunk. /1964. 8. sz. 8. p. / A cikk Drahos, Fery, Stettner, Kékesi stb. munkásságán és a Piatal Művészek Studioja tevékenységén keresztül mutatja be a mai magyar exlibrist. Menyhárt József, Drahos István, Nagy Árpád és Stettner Béla egy-egy exlibrisének reprodukciója kel-lőképpen támasztja alá a cikk mondanivalóját. A névtelenül megjelent cikk Galambos Ferenc munkája.

A lengyelországi Malborkban 1963-ban megrendezett I. Exlibris Biennale a világ legjobb exlibrisművészeit mozgósította, magyar művész azonban nem nyert meghívást. A biennálé katalógusát ismertető cikkünkben ezt kifogás tárgyává is tettük. Igaz örömmel szolgál, hogy az 1965-ben megrendezett II. Exlibris Biennáléra már két magyar művész - Fery Antal és Újl Perenc - is meghívást kapott. A biennálé egyébként 1965. áprilisában került megrendezésre.

A Nordist Exlibris Tidsskrift 1964. évi 3. számában az "Exlibris-Litteratur" c. rovatban ismertetést ad a KMK Értesítő 5. és 6. számáról.

Helmer Fogedgaard az EXLIBRIS-NYT 1964. évi 4. számában, a krakkói exlibris világkongresszust ismertető cikkében a magyar kongresszusi map-páról mint a legszebb kiadványról emlékezik meg.

Bálványos Huba linómetszete

Nemrég jelent meg a színházi díszlet legújabb fejlődését feldolgozó nagy francia monográfia "Le decor de theatre dans le monde depuis 1950" címmel amely a magyar díszlettervezők: Cselenyi József, Fülöp Zoltán, Rajkai György, Köpeczi Béocs István, Pán József, Siki Emil, Uport Tibor díszletei mellett körünk elnökének, Varga Mátyásnak díszlettervezői munkásságáról is megemlékezik és egyik díszlettervét is közli.

hírünk a világban

As UNESCO bélyegpályázatának második díját VERTEL JÓZSEF grafikusművész tagtársunk nyerte. A nagyszerű sikerhez a KEK nevében szívből gratulálunk.

A SPARK című, Patnában /India/ megjelenő angol nyelvű képes hetilapban Bishwanáth Lal tollából lelkes hangú cikk jelent meg Varga Nándor Lajosról, a magyar grafika "nagy öreg"-jéről "The great painter" címmel. /Spark 1964. máj. 10. sz./ A cikk szerzője és művésztünk Budapesten ismerkedtek meg egymással. A kétoldalas cikket a művész két ceruzarajzának és egy eszetrizsának reprodukciója díszíti.

1963. évi decemberi számunkban hírt adtunk arról, hogy az Amerika-szerte népszerű "The Encyclopedia Americana" "Bookplate" címszó alatti cikke magyar exlibrisre, Gáspár Andor lapjára is hivatkozik. Regulí Ernő szejdi egyetemi könyvtáros közlése szerint a 155x117 mm. méretű és 116x92 mm. ducméretű, két papírra nyomott fametszet Menyhárt József munkája és egymás szemét vájó hollókat, egymás fogát húzó fogorvosokat és marakodó farkasokat ábrázol. Felirata: "Exlibris Dr. Gáspár Andor. L'exp'rit de notre époque." Menyhárt József sikere a magyar exlibrisművészet sikere is!

New Hungarian Exlibris címmel küszölt cikket a Hungarian Exporter című, nagy példányszámban megjelenő és a világ minden részébe eljutó angol nyelvű folyóiratunk. /1964. 8. sz. 8. p./ A cikk Drahos, Pery, Stettner, Kékési stb. munkásságán és a Piatal Művészek Stúdiója tevékenységén keresztül mutatja be a mai magyar exlibrist. Menyhárt József, Drahos István, Nagy Árpád és Stettner Béla egy-egy exlibrisének reprodukciója kel-lőképpen támasztja alá a cikk mondanivalóját. A névtelenül megjelent cikk Galambos Ferenc munkája.

A lengyelországi Malborkban 1963-ban megrendezett I. Exlibris Biennale világ legjobb exlibrisművészeit mozgósította, magyar művész azonban nem nyert meghívást. A biennálé katalógusát ismertető cikkünkben ezt kifogó tárgyává is tettük. Igaz örömmel szolgál, hogy az 1965-ben megrendezett II. Exlibris Biennáléra már két magyar művész - Pery Antal és Gá. Ferenc - is meghívást kapott. A biennálé egyébként 1965. áprilisában kerül megrendezésre.

A Nordist Exlibris Tideskript 1964. évi 3. számában az "Exlibris-Litteratur" c. rovatban ismertetést ad a KEK Értesítő 5. és 6. számáról.

Helmer Fogedgaard az EXLIBRIS-NY 1964. évi 4. számában, a krakkói exlibris világtalálkozást ismertető cikkében a magyar kongresszusi mapáról mint a legszebb kiadványról emlékezik meg.

EX LIBRIS SZUHAY

Bálványos Huba linómetszete

Nemrég jelent meg a színházi dizslet legujabb fejlődését feldolgozó nagy francia monográfia "Le decor de theatre dana le monde depuis 1950" címmel, amely a magyar dizslettervezők: Cselényi József, Püllöp Zoltán, Hajkai György, Kőpeczi Bócs István, Pán József, Siki Emil, Uport Tibor dizsletei mellett körünk elnökének, Varga Mátyásnak dizslettervezői munkáságáról is megemlékezik és egyik dizslettervét is közli.

.... Most jutott el hozzám 1962 évi exlibris cserejegysétk. Örömmel állapítom meg, hogy egyike a legértelmesebb szerkesztésű azok közül, ami eddig hozzám eljutott. Magam egyike vagyok azon nagyon keveseknek, aki Amerikában exlibrist gyűjt, legalább is azon a színvonalon, amit Európában elfogadnak. Itt általában gyárban készült minták alapján évenként változik a forma, és mint az autótak évszám szerint jelölik az exlibrisok is. Természetesen gyűjtési szempontból értékük nincs.

Boldognak mondhatom magamat, hogy így összetalálkoztunk és áldom azt a pillanatot, amikor bátyám /Lippóczy Norbert/ becserezett, hiszen a művészet szeretetén kívül annyi kedves kapocsolat jön létre. Már most is sok kedves órát töltök el ezzel, és ugyancsak materiális és tulszontan is reális Amerikában.

Itt próbálkoztam exlibris társaságot összehozni, amerikai vonalon az eredmény nulla, most Németh Mándorral, a kitűnő grafikussal kaparászunk össze a magyarokat s így lesz amerikai exlibris társaság. - Mindent magyarok csinálnak itt, az atombombától /Szilárd, Neumann, Teller, Wigner, stb./, a film, zenekar, Nobel-díj /kettő 2 év alatt/. -

As Értesítőből pedig hallatlanul sokat tanulok, s nagyon hálásan gondolok Reád, hogy ennyire kedves voltál hozzám. - Németh Mándortól kaptam most csereanyagot, amiből mellékelek egy adagot. Ő New-Yorkban él és a filmnél dolgozik. As exlibriseket, passzióiból csinálja, persze barátoknak. Most 32 lapot küldök Neked. - Egy kivétellel mind Németh Mándor munkája, s mind magyar téma. Ebben benne is van az idezármazott magyaroknak körülbelüli gondolkodása. - Van köztük amerikaiak részére készült exlibris is. A krém lap az itteni gyári exlibris. Van itt egy nagy gyár amelyik minden évben kiad egy minta albumot, és abból mint a konszervet a vevő kiválasztja a magáét és benyomatják a nevét. Itt nem a személy alakítja az egyéniséget, hanem a gyár ad lehetőséget, hogy ki minek képzelje magát. - Van köztük tömegadáséan meg felelő lap is, de vannak kulturborzalmak is, no de hát mindenütt van, ami furcsa. -

Viesszátérve a lapokra igyekszem jobb amerikai barátainak megmagyarázni as exlibris lényegét. Persze csak olyanoknál próbálkoznak, ahol némi könyvet felfedezek. Miután kifejtettem, amit kell, tipikusan - még egyetlen egy sem hagyta ki -, hogy milyen pénz van ebben as exlibris gyűjtésben. - Rettenetesen lefordásódnak, amikor kifejttem, hogy es a könyv és a művészet szeretete stb., stb. Vannak, akiket annyira sikerült meggyőzőnöm, hogy olyan lássaan könyvtárosodik és rádásul okosan is, hogy direkt élvezem, hogy megszűltem és exlibrises lettem, mert a végén ő less as amerikai Réthy Pista, ha 3-4 évtizedet eltöltt ebben as igyekezetben. Viszont mindezért Norbert öcsémet kell okolni, mert exlibrisem volt már régen is, de a mániát ő plántálta el belém, és családom apraja-nagyja hasonló. Zeussai lányom /13 éves/ is már gyűjti a lapokat, karácsonyra lepem meg egy önállóval. Eddig csak gyárija van. -

As Értesítők igen tanulságosak és a cikkek is igen nivósak. - A nyomai kivitel persze lehetne jobb és majd ezen segíteni is kell, mert a tartalom feltétlenül megérdemelné....."

Amerikába 20 évvel eselőtt kivándorolt Dr Lippóczy Miklós barátunktól kapott levélből ragadtuk ki fenti részleteket, amelyekből betekintést nyerünk az újvilágban folyó exlibris életből. Exlibris gyűjtéstől nem a művészet iránti szeretetet, hanem as üzletet, a pénz hajszolási lehetőséget várják, ahol nem tudják megérteni, hogy a művészetért áldozni is lehet, s áldozzon valaki csak azért, hogy kisgrafikai lapokat cserélhessen.

Márcsant elismerés es a levél a KRK felé eddigi munkájáért, a jól szerkesztett kis Értesítőnkért, ami ha nekünk nem is "üzlet", de as elismerés igen jól eső érzéssel töltt el bennünket.

Rethy István

Részletek egy Amerikából érkezett levélből...

Önarckép /réskaro/

Béi fej /réskaro/

Gacs Gábor

MŰVÉSZETE

A mai magyar képzőművészetnek -nyugodtan mondhatjuk - a grafika a legerősebb oldala. Tehetőséges grafikusok serege működik a grafika minden területén és est a hazai sikerek mellett a külföldi elismerések egyre szaporodó száma is bizonyítja. A magyar grafikusgárda beérkezett alkotói mellett, egyre több fiatal sörget az elismerés kapuján, ahova tehetségük, állandóan újat akaró teremtő nyugtalanságuk, korszerű művészetük szolgálnak belépő gyanánt. Ezek közé a fiatal grafikusművészek közé tartozik Gacs Gábor is.

Gacs Gábor Budapest egyik peremvárosában Pestujhelyen született, 1930. január 5-én. Nem volt éppen könnyű gyermekkorra s csak a felszabadulás utáni kulturforradalomnak köszönheti, hogy tehetsége nem sikkadt el és művészi pályára mehetett. Művészeti tanulmányait az Iparrajziskolában kezdte meg és 1949-ben, ennek elvégzése után került a Képzőművészeti Főiskolára. Itt Konecsni György, Barccsy Jenő és Koffán Károly művész-tanárok adták meg neki azokat a művészeti alapokat, amelyek tehetségével párosulva elindították egyre felfelé ívelő pályáján. A Képzőművészeti Főiskolát 1954-ben fejezte be. Ma, szerteágazó grafikus tevékenysége mellett, mint a Képzőművészeti Gimnázium tanára, a művészetápolás nevelésében is részt vesz.

A fiatal grafikusművész pályájának állomásait leginkább kiállításai jelzik. Gacs Gábor már főiskolás korában kiállított. Résztvett 1953-ban a Plakátművészeti Kiállításon, 1954-ben, az Ernst Múzeumban a "Magyar Kisplasztikai és Grafikai Kiállítás"on", majd az 1954. évi Nyári tárlaton, 1955-ben a Fialat Képzőművészek és Iparművészek Kiállítás"-án 1957-ben a Műcsarnok Tavasszi Tárlatán, és a Nemzeti Szalonban megrendezett Ifjúsági Kiállításán, 1959-ben a Magyar Nemzeti Galériában megrendezett Magyar Rajz- és Akvarell Kiállításán, 1961-ben a Kisgrafika Barátok Köre Exlibriskiállításán, 1962-ben a "Mártély a művészetben" c. kiállításán, 1960-ban a Magyar Nemzeti Galéria "Képzőművészetünk a felszabadulás után" c. kiállításán, 1964-ben ugyan-csak a Magyar Nemzeti Galériában a jubilaris Vársárhelyi Tárlaton. Kiállított ezeken kívül az V.-IX. Magyar Képzőművészeti Tárlaton s a Vársárhelyi Őszi Tárlatoknak 1953 óta állandó résztvevője. Mind ezek mellett a Fialat Képzőművészek Stúdiója, a Miskolci Országos Képzőművészeti Kiállítás és a Miskolci Grafikai Biennálé minden kiállításán szerepelt. Első önálló kiállítását 1956-ban rendezte meg a Pényes Adolf Teremben és ezzel egy a napisajtó, mint a művészeti orgánunkok részletesen foglalkoztak. A tárlatbeszámolók egyébként is mindig elismerőleg emlékeztek meg róla.

Azonban nemcsak a hazai tárlatlátogató közönségnek volt és van módja Gacs Gábor grafikai-
val találkozni, műveit külföldön is többször bemu-
tatták. Moszkva /1958/, Bukarest /1958/, Antwerpen
/1958/, Párizs /Premier Biennale de Paris, 1959/
Bécs /1959/, Varsó /1959/, Brüsszel /1959/, Helsin-
ki /1961/ mellett munkái Kínában, Egyiptomban, Bul-
gáriában, Csehszlovákiában és Libanonban is kiállí-
tásra kerültek. Az 1964. évi luganói grafikai bienná-
lén - elsőnek a magyar művészek közül - 1,000
svájci frankos díjat kapott. 1959-ben a bécsi ki-
állítás alkalmából a VIÉ-díj III. fokozatát kapta
meg. Hazai elismerését a Derkovits-díj /1959-1962/
1964-ben pedig a Hódmezővásárhely város Tornyai -
érme jelzi.

A fiatal művész mögött álló sok kiállítás
nemcsak arra adott alkalmat, hogy a közönség megis-
merje, de a kiállításokat követő kritikák ösztönző-
lag és alakítólag hatottak a művészre is. Külföldi
utazásai /Olaszország, Franciaország, Németország,
Csehszlovákia, Bulgária, Románia/ szintén sokban
hozzájárultak művészi világképe gazdagodásához és
kiteljesedéséhez.

Gacs Gábor vérbeli grafikus és a grafikai
technikák minden fajtájával él: ceruzarajz és szén-
rajz, akvarell és linometszet, litográfia és réz-
karc mind-mind engedelmes eszköz művészi mondaní-
valójának megjelenítéséhez. Rengeteg illusztrációt
készített a világirodalom legnagyobb íróihoz és
művehez /Villon, Zola, Gorkij, Thomas Mann, Tóth
Árpád, Juhász Gyula, József Attila, Ady Endre stb./
Ezek azonban csak műhelytanulmányok, kísérletek,
amelyek nem kötetekben, hanem kiállításokon kerül-
tek a közönség elé. Igényessége miatt csak Timár
Máté: Majoros Adám krónikája c. regényéhez készült
illusztrációi jelentek meg könyvalakban. Gacs Gábor
elsősorban az illusztrációkon keresztül tanulta
meg a gondolat grafikai megfogalmazásának különfé-
le árnyalatait, stílusok és technikák különböző le-
hetőségeit és kifejező erejét, amelyeket aztán szabad
grafikában is felhasznál. Ugy technikában, mint
kifejezési formában állandóan új utakat keres
a vonal új meg új szépségeit izlelgeti és vallatja
Lázadó művész, aki állandóan elégedetlen önmagával
és az a változatosságban való állandó megújulás mű-
vészetének legnagyobb titka. Gacs Gábornak nincs
két egyforma lapja vagy sorozata; mindig mást ad -
és mégis mindig önmagát. Az emberi arc végtelen
változatossága fordította figyelmét az ember felé;
portréiban a valóságábrázolás mellett az egyéniség
kifejlesztésére is törekszik; éppen azért hol realizis-
tikus, hol a valóságon túl keresi a helyes művészi
megoldást. Fájélményei megörökítésében líraiabb, mint
ember ábrázolásában s ahol a vonal mellett színek-
kel is él, csak csinyján bánik vele. Néhol csak kör-
vonalaz, néhol meg részletez, ahogy a mondanivaló
strukturája, vagy az élmény ereje diktálja. Nem egy
lapja tanuskodik harcos humanizmusáról; fasizmus
ellenes lapjai, békét követelő alkotásai az iszo-
nyat és a béke, a rettenet és a nyugalom drámai an-
tagonizmusára épülnek és a grafika nyelvén kiált-
ják a világba a német minden ellen, ami az örök em-
berivel szembenáll.

Család /rézkarc/

Ex libris /rézkarc/

Ex libris /rézmetszet/

Férfi virággal
/rézkarc/

Gacs Gábor exlibrisművészetét hol a képzelet csapongása, hol az egyszerűsége, tömör sártaág jellemzi. Exlibriseinek legnagyobb része alakos lap amelyekben a szigorú kompozíció igény igen sokszor geometrikus megoldásokra csúbit. Ahol torzító tükröt használ, ott sem öncélúan teszi: vagy a jellemet akarja még jobban aláhúzni, vagy tiltakozni akar. Kiszérléses kedve talán itt éli ki magát legkevésbé, hajlana azonban ettől függetlenül egyre újabb utakra veseti. A Kisgrafika Barátok Körének kiadásában megjelent mappája /Gacs Gábor: Tizenkét rézkarc. Budapest, 1963./ erre enged következtetni.

Gacs Gábor művészetével a kiállítási be-számolókon kívül SziJ Részó foglalkozott két nagyobb tanulmányban /Művészet 1963. 10. sz. és Alfld 1964. 4. sz./ . A tárlatlátogatók azonban ettől függetlenül is már megtanulták a nevéét belföldön és külföldön egyaránt. Tehetsége, eddigi eredményei egyre súlyosabb mondani valói azonban nemcsak a tárlatlátogatók, de a művészkollégák megbecsülését is megszeresték számára és ez az, amivel minden korok és minden népek művészetében csak kevés alkotó dicsekedhetik.

- bos

GACS GÁBOR : TIZENKÉT RÉZKARC

/Bevezette: Csap Erzsébet, Budapest 1963. Kisgrafika Barátok Köre. Haránt 8, 12 t. - 100 számozott példány/

GACS GÁBOR /Pestujhely, 1930- / a művészeti gimnáziumban érettségizett és 1951 - 1955 között a Képzőművészeti Főiskolán Komacsi Györgytől, Koffán Károlytól és Barossy Jenőtől tanulta a grafikát. Szántalan hazai és külföldi kiállítás áll mögötte, amelyekről mindig elismerőleg emlékezett meg a sajtó. Kiállításai közül a Luganoi Grafikai Biennálén /1964/ való részvétele volt a legeredményesebb: itt 1,000 svájci frankos díjat kapott. A Hódmezővásárhelyi Művésztelephez fűződő kapcsolatát, művészetének elismerését itthon a Tornyai-érem /1964/, megelőzőleg pedig a Derkovits-díj /1959-1962/ jelöli. Grafikai lapjai a Nemzeti Galéria mellett több magyar és külföldi közgyűjteményben is megtalálhatók.

A KEK által kiadott kis mappa Gacs Gábort több oldalról mutatja be. Először is azt kell megállapítanunk, hogy a rézkarc technikájában teljesen otthonosan mozog és a részletes megmunkálását a régi kézművesek szerető gondosságával végzi. Ez a magasfokú technikai tudás nagy értékben hozzájárul lapjai művészi hatásához. A bemutatott lapok alapján Gacs Gábor legerősebb oldalának a portréábrázolást tartjuk. Vonalas megoldású portréi mellett egyénibbnek a síkokra bontott portréábrázolásai, mint est a 11. számú "Férfifej" és a 12. számú "Exlibris II." feje bizonyítja. E két modern felfogású grafika előre mutat és jó utat jelez. Őnarcképe a vonalas és síkokra bontott arcképarázolás között áll és a mappa legakéreltebb lapja. A két József Attila-illusztráció komoly beleérző-képességről és művészi hasonulásról tesz tanúságot. Többalakos kompozíciói /Család, Bohóc/ jó komponálóképességről vallanak, de kissé szűfoltak. Exlibrisei ha témában nem is, de technikában igyekeznek újat nyújtani pedig Gacs Gáborban a jó exlibrisművész minden képessége adva van, csak a téren keveset alkot. "Táj" című lapja kiegyensúlyozott, modern felfogású és komorsága ellenére is hangulatos alkotás. "Fej" című lapja modern s a mögötte álló élményt csak kellő elmélyülés árán lehet kihámozni. A folyton új utakat kereső Gacs Gábor bonyolult egyéniségét jól érzékelteti és mutatja azt a belső harcot, amelyet a kifejezésért meg kell vívnia.

A kis mappa lapjainak nyomása gondos munkára vall és islése a mappa borítója is. Örömmel üdvöszöljük, mint a magyar bibliofília legújabb gyermekét és mint a KEK legújabb kiadványát. /G.P./

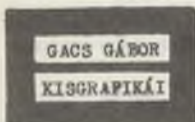

Ex libris /rézkarc/

Pérfi fej /rézmetset/

Búcsu /rézkarc/

November 7. /rézkarc/

KÉT GRAFIKAI KÖNYV

SZIJ REZSÓ: VÁRPALOTA LÁTKÉPEI 1600-1908. Budapest, 1963, Várpalotai Tanácsa. 8°, 57 l.

A magyar történelmi képkutatásban - Vayer Lajos, Varju Elemér, Rózsa György stb. minden elismerését megérdemlő munkássága ellenére is - még mindig igen sok a megoldatlan feladat. Köz- és magángyűjteményekben még mindig igen nagy feldolgozatlan, történelmi vonatkozású arckép- és látképanyag fekszik és Apponyi Sándor páratlan, de megközelítően sem teljes Hungarica-gyűjteménye /OSZK/ arra mutat, hogy úgy a hungarica-anyagban, mint a hazai és külföldi folyóiratokban még igen sok a lapangó kép-dokumentum. Eppen ezért örömmel kell üdvözlünk minden újabb publikációt és Szij Rezsó munkája is komoly nyeresége ikonográfiai-irodalmunknak.

Szij Rezsó - aki egyébként egyesületünk tagja és a magyar grafika őszinte barátja - régi érdeklődés fűzi Várpalotához. 1960-ban megjelent monográfiája /Várpalota. Budapest 1960, Gondolat Kiadó/ az új típusú szociográfia egyik elismeréssel fogadott műve. A "Várpalota látképei" c. munkája mellék munkaként jött létre, de ennek ellenére is alapos, korszerű és szakszerű munka. A kis dolgozat 26 Várpalotát ábrázoló vedutát ír le és közül reprodukcióban. Nem kis szám ez, ha Várpalota nem nagyon jelentős történelmi múltját nézzük. A legrégibb városábrázolás 1600-ból való részkaré és W. Dillich: Ungarische Chronica c. munkájában jelent meg. A legfiatalabb ábrázolás Pörge Gergely 1908-ból származó ceruzarajza. /Magyar Történelmi Képesarnok./ A szerző munkájában külön csoportosítja a négy-tornyos, hiteles ábrázolásokat, az ötornyos, nem hiteles ábrázolásokat /részkaré és rézmetszetek/, valamint a XIX.-XX. századból származó hiteles rajzokat. A közölt anyagból igen sok az eddig publikálatlan és ez a kis munka legnagyobb érdeme. A kötet nyomdai kiállítása kifogástalan és a Várpalotai Tanács nemcsak a helytörténeti kutatókat, de a magyar grafika minden barátját hálára kötelezte a munka kiadásával.

NYIKOLAJ PAVLOVICS DMITREVSKIJ. Katalog. Vologda 1964, Vologdoszakaja Kartinajna Galereja. 16, 55 /3/ l. - 500 számozott példány.

A Dmitrevskij-kiállítás és annak sikerült katalógusa újabb állomása Sz. G. Ivenszkij, a Vologdai Képtár igazgatója kiállításrendezői tevékenységének, amellyel az orosz grafika legjobbjait igyekszik várossa környségének bemutatni. A Dmitrevskij-kiállítás megrendezését a művész vologdai kapcsolatai külön is indokolják.

Dmitrevskij /1908-1938/a cári rendszer egyik diplomatájának a fiaként született, gyermek és diákeveit azonban nagyszüleinek vologdai házában töltötte 1906-ban kezdett rajzolni tanulni a vologdai Művészetkedvelők Körében. Mivel e tanfolyamot a cári rendőrség betiltotta, művészeti tanulmányait Leningrádban folytatta tovább, ahol különböző művészeti stúdiókban dolgozott és közben leérettségizett. Egy ideig az ismert művész és pedagógus, D. N. Kardovszkij tanítványa volt. 1911-1914 között a Moszkvai Festőművészeti, Szobrászati és Építőművészeti Főiskolán tanult. A háború négy évét vett el életéből 1918-ban került ismét vissza Vologdába. 1918-20 között a kormányosság múzeumi és műemlékvédelmi ügyeit intézte, közben a Forradalmi Népi Színház előadásait rendezte és újságoknak rajzolt. 1919-1924 között a vologdai Művészeti Technikumban tanított és mellesleg mint művész is sokat alkotott.

1922-ben Vologdában jelent meg "Blok emlékezete" c. litográfiai albuma, amely annak ellenére, hogy kis példányszámban látott napvilágot, nevet szerzett alkotójának. A "Tizenkettes" c. műhöz készült metszetei már a forradalom eseményeit ábrázolják, realista megoldásban. Dmitrevskij ekkor veti le a szimbolizmus bilincseit és tér át a realista valóságábrázolásra. Ezekben a műlapjain nemcsak realista szépséglátás, de a forradalom dinamizmusa is tükröződik. Az "Öreg Vologda" c. karé-albuma /1922/ nevével még ismertebb tette. Albumai és portréi mellett sokat köszönhet neki a szovjet könyvművészet is.

Sok könyvoimlapot rajzolt és sok olyan könyv került ki a keze alól, amelyeknek nemcsak az illusztrációja, és címlapját, de a betűtípusát is ő tervezte. Sok elismerés érte életében. 1927-ben sikerrel szerepelt a szovjet Összövetségi Művészeti Kiállításon legszebb lapjai pedig az 1937. évi párizsi világiállítás szovjet pavilonjában is kiállításra kerültek. Az önkényuralom 1937-észen letartóztatta, 1938. január 2-án pedig kivégeztette, s ezzel egy állandóan felfelé ivelő művészpályát tört derékbe. Dmitrevszkijt 1957-ben rehabilitálták és művei ismét közkincsé váltak. 1962-ben Vologdában a sapos monográfia jelent meg művészi munkásságáról.

A kiállítás Dmitrevszkij teljes művészi munkásságáról igyekezett képet adni, a kiállított műveket időrendben rendezte el és így Dmitrevszkij művészi fejlődése könnyen követhető. Az eredeti akvarellek és metszetek mellett kiállításra kerültek a kisebb grafikai munkák is /illusztrációk, könyvcímlapok, exlibrisek stb./ sőt a művész könyvművészeti alkotásai is helyet kaptak a tárlókban.

Dmitrevszkij exlibrisművészetét, éppen úgy, mint szabad grafikáit, az epikus-kicsengésű nyugodt előadásmód, a kissé konzervatív metszőtechnika, valamint a tömör komponálókészség jellemzi. Pavovszkij, Kravcsenko, Mitrohin, Piszkarov, Pavlinov és Rerberg mellett az orosz exlibris gyűjtői leinkább öt tartják számon.

A Dmitrevszkij-kiállítás nemcsak a művész népszerűségének renaissancsát jelent, de a katalógus révén olyanoknak is bepillantást enged Dmitrevszkij művészetébe, akik a kiállítást nem láthatták. A gazdagon illusztrált katalógusból egy tragikus sorsú és tehetséges grafikust ismerhet meg az érdeklődő.

G.F.

Gácsi Mihály linómetszete

Ex Libris Major Tamás

◀ Nagy Arisztid fametszete

Gy. Molnár István: Önarckép ▶

A "Szocialista Művészetért"-ben, a Művészeti Szakszervezetek Szövetsége lapjának 1964. évi 9. számában jelent meg Galambos Ferenc cikke "Öt év a Kisgrafika Barátok Köre életéből 1959-1964." címmel. A cikk a KHK történetét adja és a kör kiállításairól, előadásairól és kiadványairól is megemlékezik. A cikket hat illusztráció /Gacs Gábor, Vertel József, Pery Antal, Menyhárt József, Drahos István és Stettner Béla egy-egy exlibrise/ kíséri.

A Szocialista Művészetért mellett a Művészet is megemlékezett a KHK öt éves tevékenységéről. /A Kisgrafika Barátok Körének öt éve 1959-1964. Művészet, 1964. 9. sz. 24-25. p./ A minderre kiterjeszkedő beszámolót - amely Galambos Ferenc írása - hét exlibris reprodukció/Gy. Molnár István, Diskay Lenke, Gacs Gábor, Gross Arnold, Kaveczky Zoltán, Vertel József Stettner Béla/ teszi színessé és változatosáá.

Hajka Ágnes "Az exlibrisgyűjtés szenvedélye" címmel közölt cikket a Könyv c. folyóirat 1964. évi júliusi számában /250-251.p./ A cikk Réthy István gyűjteménye és a vele való beszélgetés alapján igyekszik arra a kérdésre válaszolni, miért is gyűjtenek exlibrist az emberek. A jóindulatú cikk nem mentes néhány tárgyi tévedéstől.

A X. Nemzetközi Exlibris-Kongresszusra utazó olasz delegáció két tagja, Dr. ing. Gianni Mantero, a világ legnagyobb exlibrisgyűjtője és Dr. Nerone Santagiuliana, szintén kiváló gyűjtő utjukat megszakítva Budapesten felkeresték a magyar exlibris-művészeket és gyűjtőket. A KHK szeptember 8-án a Hungária Kávéház különtermében adott fogadást a tiszteltekre, ahol gyűjtőink és művészeink nagy számban vettek részt. Galambos Ferenc francia nyelvű üdvözlő beszéde után baráti beszélgetés alakult ki a vendégek és vendéglátók között és nagy megelégedéssel hallgatták, hogy egyesületünknek több mint 200 tagja van. /Olaszországban nincs ennyi gyűjtő! /A magyar gyűjtők pedig nagy élvezettel - és egy kis irigységgel nézték át Dr. Gianni Mantero hétszáz saját nevére szóló - tulnyomórészt rézkarcteknikájú lapokat tartalmazó albumát.

Hírek

Johan Schwenke: Het Exlibris in Du-itsland c. könyvét és a vologdai Jupa-tov exlibriskiállítás katalógusát /Knyzisenyje znaki alekszeja Jupatova/ ismerteti Galambos Ferenc a Magyar Könyvezemle 1964. évi második számában /189-190. p./ A recenziókra felhívjuk az exlibris-irodalom iránt érdeklődő gyűjtőink figyelmét.

Varga Nándor Lajos, a Képzőművészeti Főiskola ny. grafika-tanára két hónapot töltött Olaszországban és Rómától Szicíliáig minden jelentősebb muzeumot, műemléket, kiállítást megtekintett. Uti benyomásait számtalan feljegyzésben és grafikában örökítette meg. A két hónapos ut grafikai élményanyag /rajzok, akvarellek, karcok stb./ valószínűleg hamarosan a nagyközönség elé kerülnek.

"A jelenkori kisgrafikai törekvések-ről. Réthy István gyűjteménye" címmel jelent meg Tóth Ervinnek, a magyar grafikai szakirodalom érnemes munkásának cikke a Művészet 1964. évi augusztusi számában /22-23.p./ A szerző Réthy István gyűjteményének ismertetése mellett Wim Zwierz, Fran-quillo Marangoni, Pam de Ruijter, G. Botella és L. Strik egy-egy exlibrisének reprodukcióján keresztül igyekszik vázlatos képet adni korunk modern exlibrisművészeti törekvéseiről.

Jurida Károly linómetszete

Rövid beszámoló jelent meg a "Szocialista Művészetért" 1964. évi októberi számában a X. krakkói exlibriskongresszusról Galambos Ferenc tollából, "Magyarok a X. krakkói exlibriskongresszuson" címmel /4.p./. A cikket Tranquillo Marangoni, József Szuszkiwicz és Vagyim Frolov egy-egy exlibrisének reprodukciója tarkítja.

"Mindig az úgy a fontos, amit szolgál az ember" címmel közöl beszélgetést Szabó Éva Galambos Ferencsel a Kisgrafika Barátok Köréről és az exlibris mai helyzetéről a "Szocialista Művészetért" 1964. évi novemberi számában. A cikket Drahos István, Stettner Béla és Fery Antal egy-egy exlibrise díszíti.

A Hódmezővásárhelyi Tanács minden évben Tornyai-éremmel jutalmaz egy-egy kimagasló eredményeket elért művészt. A Tornyai-éremnek idáig Medgyessy Ferenc, Barcsay Jenő, Szabó Iván, Almásy Gyula, Novotny Károly, Kurucz Dezso, Kohán György, Németh József, Szalay és Szurceik a büszke tulajdonosai. A XI. Vásárhelyi Őszi Tárlat megnyitása alkalmából /1964. okt. 11./ a megtisztelő kitüntetést Gacs Gábor kapta. Gratulálunk!

Az Országos Széchenyi Könyvtárban, a könyvtár és a KKK közös rendezésében 1964. szeptember 1-én megnyílt a "Magyar írók, művészek és tudósok exlibrisai" című kiállítás. A kiállításnak és katalógusának ismeretetésére külön visszatérünk. A kiállításról a megnyitás napján a Magyar Nemzet /1964. 204. sz. 4.p./ és az Esti Hírlap /1964. 205. sz. 6. p./ emlékezett meg rövid hír keretében.

Az OSZK és a KKK közös rendezésében megnyílt exlibriskiállításnak jó sajtója van. Nóti Ilona az Esti Hírlap 1964. évi 210. számában "Ez a könyv az anyém" címmel hozzáértő szemmel nyert benyomásait írja meg, az Esti Hírlap 1964. évi 221. számában pedig "Még egyszer exlibris" címmel tér vissza a magyar exlibris ügyére. A cikkíró hiányolja az exlibriskészítés lehetőségeit és a magyar exlibrisegyesület hiányát. Időközben már kellő f elvilágosításokkal látuk el.

Gulyás Dénes linómetszete

"Exlibriskiállítás könyvtárunkban" címmel Dr. Varga Sándor Frigyes sokszempontú beszámolóját közli az OSZK HIRADÓ 1964. évi 8. száma az Országos Széchenyi Könyvtárban a könyvtár és KKK által közösen rendezett exlibris kiállításról /216-217.l./. A cikket egy régi magyar exlibris reprodukciója díszíti.

A MAGYAR KÖNYVSZEMLE, a Magyar Tudományos Akadémia könyvtörténeti, bibliográfiai és dokumentációs folyóirata - igen öröndetesen - egyre többen foglalkozik az exlibris témakörével. 1964. évi 3. számában jelent meg Dr. Arady Kálmán tanulmánya: Exlibris-adatok a XIX. századi olvasótársaságok és kölcsönkönyvtárak történetéhez /247-253.l./ címen és ugyane szám hozza Galambos Ferenc két külföldi exlibriskönyvről /Winnalatorosl 3 exlibrisre, Katalog wyatawy Tarnow, 1964. - In memoria Valentini le Campion, Nancy, 1962./ szóló recenzióit /282-283. l./.

Ismét megfogytakozott a magyar exlibrisgyűjtők tábora: 1964. november 13-án elhunyt Dr. Arady Kálmán főorvos, művészettörténész doktor, a magyar exlibrisgyűjtők neszora. Igen nagy szerepe volt a két háború között a magyar exlibrisélet fellendítésében és exlibris-szakirodalmi munkássága is jelentős. Szerepét, érdemeit a KKK Értelítő külön cikkben fogja méltatni.

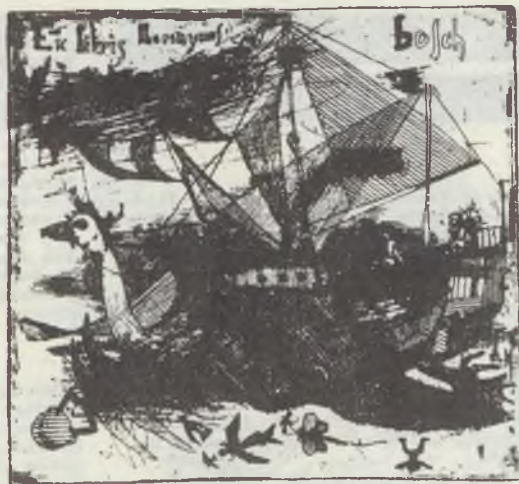
Csahány Kálmán:
Fü árnyékban /rézkaro/

Gy. Molnár István:
Kafka illusztráció /vaskaro/

Rozanits Tibor:
Akt /borzolt lemez/

Kondor Béla: Ex libris
Hieronymus Bosch /rézkarc/

Reich Károly: Cirkusz /hidegtűkarc/

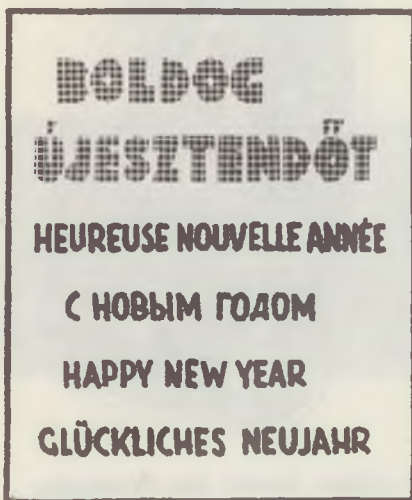
Nagy Zoltán: Sárkösi lány /aquatinta/

Külföldi Hírek

Nemrég jelent meg az amerikai exlibris-egyesület, az American Society of Bookplate Collectors and Designers Évkönyveinek 1961-62. évi XXXI. kötete. Az évkönyv legnagyobb és legérdekesebb tanulmánya David Garrick exlibriseiről szól.

André Devaux kiadásában megjelentek Pino della Selva, a kitűnő olasz exlibristművész és grafikus rajzai. A kritika a kötetet igen kedvezően fogadta.

Peter Uptisről közöl cikket az olasz Grafica 1964. évi 4-5. száma, Paul Ambur tollából. A magyar gyűjtők előtt a cikk szerzője és az ismertető művész is előnyösen ismert és a cikkre felhívjuk exlibrisgyűjtőink figyelmét.

Pablo Picasso száz rézkarcát állította ki Baden-Badenben a Hauswedell Galéria. A kiállítás nagy nemzetközi sikert aratott.

Venecei olasz rajzok kiállítása nyílt meg Leningrádiban az Ermitázs anyagából. A kiállított műtárgyak /Giovanni Bellini, Carpaccio, Tiziano, Tintoretto, Veronese, Palma di Giovane, Tiepolo stb./ nagy tetszést arattak a kiállítás katalógusa /Disegni veneti del Museu di Leningrado. Venezia, 1964./ percekben belül elfogyott.

A Deutsche Exlibrisgesellschaft 1964 október 17-én tartotta meg évi közgyűlését Hamburgban. A közgyűlésen a hivatalos beszámoló mellett két érdekes előadás is elhangzott. Az egyiket Hans Kruse tartotta "Tipográfia és grafikai exlibris", a másikat Norbert Ott "Luxus és tömegexlibris" címmel. Reméljük, hogy az érdekes előadások szövegével a "Blätter für Buchkunst"-ban is találkozni fogunk.

Pratovecchióban /Arezzo/ kiállítás nyílt az olasz rézkarcolók legszebb munkáiból. Albertoni, Alessandri, Disari della Selva, Mondì, Fornaciari Mandelli, Manfredi, Sircana, Ubaldi stb. mellett Korompay karcai is kiállításra kerültek. Ugy látszik, magyarokkal mindenütt találkozhatunk!

Stanislaw Aulich, a szép lapjairól ismert lengyel exlibrisgyűjtő meghalt. Igen sok magyar gyűjtő áll rendszeres cserekapcsolatban vele. Emlékét a magyar gyűjtők is megőrzik.

Érdekes könyv jelent meg Milanóban Prof. Caterina Santoro, a Trivulziana-Könyvtár és a városi levéltár igazgatónöje tollából "Stampe popolari della Biblioteca Trivulziana" címmel, amely úgy az irodalomtörténészek, mint a grafika barátai részére sok érdekes adatot hoz felszínre. Régi népkönyveink illusztrációk anyagának feldolgozása nálunk is háls feladat volna.

KONGRESSZUSI

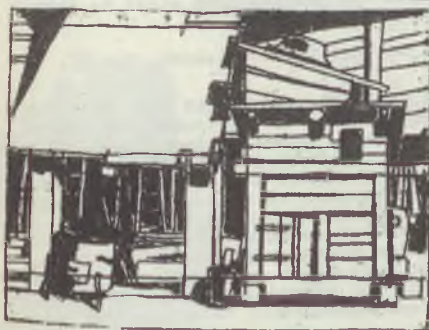
KISGRÁFICA-MAPPÁNK

LAPJAIBÓL

Fory Antal: Török Erzsébet
könyve /festsztet/

Váci András: galambok /rézkarc/

Keszler Károly: Hátsó udvar /rézkarc/

Bálványos Huba linómetszete

Vjabb exlibris irodalom

FOGEDGAARD, HELMER - KÖHLER, JOHNNY ; EXLIBRIS I PARVER, 5. SAMLING. Rud-Köbing, 1963. Magánkiadás. Kis 8, 28 p. 100 számozott példány.

Helmer Fogedgaard, a dán NORDISK EXLIBRIS TIDSSKRIFT szerkesztője és Johnny Köhler, a kiváló dán gyűjtő immár ötödik alkalommal teszik közzé az EXLIBRIS I PARVER o. kiadványukat, amelyben egy-egy év színes, vagy több színyomatu fa- és linometszű exlibristermésének válogatott gyűjteményét adják, a művészek rövid életrajzának és jellemzésének kíséretében.

Az 1963. évi kötet 7 országból tíz művészt mutatja be. JAN BATTERMANN holland grafikus /szül. 1909./ háromszínyomatu, nonfiguratív linometszete - véleményünk szerint - kitűnő példa arra, hogy a nonfiguratív megoldás homlokegyenest ellenkezik az exlibris lényegével. VOJTECH CINYBULK cseh művész /szül. 1915./ kétszínnyomatu "Ex musicis"-e példás az a legjobbban az ellenkező irányból: ötletességével, a hegedűszembe komponált férfiportréjával, a lényegyet pontosan kifejező és a lapulajdonos egyéniségét is híven tükröző, kevés grafikai eszközzel is sokat mondó megoldásával a jó exlibris iskolapéldája. JÜRGEN DOST német grafikus /szül. 1939./ többszínnyomatu exlibrise festői hatásokra törekszik és a vonalat a színek rendeli alá. VITEZSLAV FLEISSIG cseh grafikus /1892-1955/ iniciálé-megoldású, kétszínnyomatu linometszete expresszionista látásmódra vall. EDWARD GRABOWSKI lengyel grafikus /szül. 1904./ háromszínnyomatu fametszetében a színek nem nyomják el a grafika lelkét, a vonalat. OKIIE HASHIMOTO japán művész /szül. 1899./ színes fametszete kitűnően hangolja össze a hagyományos japán fametszű-stilust a modern európai grafikai törekvésekkel. AEBEL LEE, a Kanadában élő észt grafikus /szül. 1918./ Emil Eerme részére készített többszínnyomatu, fametszű exlibrise a modern vonalkultúra bátor alkalmazásával hívja fel magára a figyelmet és az egymástól csak árnyalatokban különböző azonos színek folthatása a rajzot huzsa alá. JOHANN NAHA, a Németországban élő észt művész /szül. 1902./ kétszínnyomatu fametszete észt népművészeti és folklorisztikus emlékeket idéz, egyéni nyelven. RICHARD PREUSSE német grafikus /szül. 1888./ színes lapja egészen japános. LADISLAV RUSEK cseh művész /szül. 1927./ lapján a második szin csak a vonal kihangsúlyozását szolgálja, de ennek ellenére kisebb művészi hatást szül, mint a színekkel bátrabban dolgozó festményszerűbb lapok. A címlap exlibrise /JAROSLAV VODRÁZKA cseh grafikus műve/ azt bizonyítja, hogy a monogrammos exlibris, többszínű megoldásban ma is modern kifejezési forma.

A kis kötet nemcsak szép nyomdai kiállítása /a papír, a szedés és a nyomás tökéletes esztétikai egysége!/, hanem kis példányszáma miatt is kerejtett tárgya lesz az exlibrisgyűjtőknek és a bibliofileknek.

20 LATVIESU GRAMATZINES. Riga, 1963, Latvijas Valsts Iesdevnieciba. Kis 4°, 8 l. 20 t.

Az imáesen kiállított és 15.000 példányban megjelent kis kiadvány napjaink lett exlibrisművészetéről kíván képet adni. P. UPITIS-nek, az ismert lett exlibrisgrafikusnak négy nyelvű /lett, orosz, francia, német/ bevezetője rövid áttekintést nyújt a lett exlibris multjáról. Az első lett exlibris 1897-ből származik és ettől az időtől kezdve a lett exlibris fejlődése folyamatos. A kezdeti lett exlibris litográfia, vagy klisényomat; ma inkább a fa- és linometszeteit kedvelik. A nép szellemi színvonalának általános emelkedése, a könyv olvasók és gyűjtők számának megnövekedése azt eredményezte, hogy a lett exlibrisművészet évi teljesítménye napjainkban 150 lap körül mozog. Az exlibris népszerűsítését kiállítók és művészeti kiadványok szolgálják. A legutóbbi seregszemle 1962. április 14. és június 22. között zajlott le a Művész Színház előcsarnokában rendezett kiállítás keretében, ahol 26 művész 262 lapja volt látható.

A lett exlibrisművészek közül haszdukban, valamint külföldön első sorban P. UPITIS, Z. ZUZSE, o. NEDMIS, D. ROZKAINS, H. PURVINS és M. OSIS névét és munkáit ismerik.

A kis mappa illusztrációja anyaga 17 művész 20 lapját adja. A lapok között réztechnikájú lap nincs; a husz lap közül 14 fametszet, 3 klisé, 2 litográfia és 2 linometset.

A bemutatott művek közül D. EZERGALIE, H. PURVINS, P. STERNS, I. ZEBERINS munkáiban még szecessziós emlékek kísértének. A APINIS, K. BAUMANIS, A. CAUPOVS, R. HIMRAETS, O. MEDNIS, M. OSIS, D. ROZKAINS, K. SÜNINS munkái nem joggak és nem rosszabbak az európai átlagnál, bár ROZKAINS humora /ritka exlibris-grafikai erény! / figyelem érdemel. P. UPITIS két lapja, főleg a saját maga részére készített fametszetű exlibrise, messzire kimagasodik az átlagból de A. JUNKERS, A. JUPATOVVS, J. PLEPIS és Z. ZUZE lapjai is, úgy grafikai elgondolásuk, mint technikai kivitelük szempontjából átlagon felüli, figyelemet érdemlő alkotások.

A kis mappa nyomdai kiállítása majdnem kifogástalan, ára pedig / 20 kopek! / irigyléreméltóan olcsó.

RICHARD KALJO EXLIBRISED. Ngituse kataloog. Tallin 1964. 8°, 24 l., III.

Vannak nevek, melyeknek viselője tevékenységén túl egy-egy ország közéletével, irodalmával vagy művészetével azonosul. Ilyen név Richard Kaljo neve is. Ha az ember az ész exlibris művészetre gondol, önkénytelenül is Richard Kaljo neve merül fel az emlékezetéből és az ő egyéni, karakterisztikus lapjai jelennek meg a lelki szeme előtt.

Richard Kaljonak nem kis szerepe van abban, hogy az ész exlibrisművészetet világszerte előnyösen ismerik – és becsülik. A művész születésének ötvenedik évfordulója alkalmából rendezett exlibriskiállítás teljes mértékben igazolja a művész kiváló exlibris-grafikai képességeit és a retrospektív anyag nemcsak művészi fejlődésébe enged bepillantást, de hiú képet ad egy sokoldalú, de sokoldalúsága mellett is állandó stílusjegyeket hozó művész tevékenységéről.

Mi Richard Kaljo exlibrisművészetének a titka? Elsősorban is az alapos, vérrévált mester-ségbeli tudás, amelyhez kifogyhatatlan ötletesség, az elcsépelet szimbólumokon való könnyed felülemelkedés és az egyéniség jó megragadása járul. Kedvenc technikája a fametszet; a fa engedelmesen simul a vésője alá. Fametszmunkálási módszere középtűt áll a vonalas és a folthatásos eljárások között; mindig mondanivalója szabja meg, hogy melyik felé hajlik el. Inkább az alakos, sokszor a többalakos kompozíciókat részesíti előnyben a tárgyi és tájképi ábrázolásokkal szemben, bár ezekkel is él és jól alkalmazza őket egy-egy egyéniség, foglalkozás, stb. jobb kifejezésére. Aktos lapjai nem a szép női test örök varázsára épülnek és építenek; ritkán jelenik meg a szép női test exlibrisein kísértő alakok, vagy sokat mondó táji háttér nélkül. Humoráról a Paul Talvre és Evald Piho részére készített meleg életközelségű és mégis művészli megoldású lapjai vallanak.

Richard Kaljo nem tartozik a tul termékeny művészek közé, exlibris-oeuvreje azonban elég bőséges ahhoz, hogy sokoldalúságát bizonyítsa. Támogatottsága szükségessé várt ábrázolásmóddal párosul; a térkitöltés művészetét mindig egyensúlyba tudja

hozni az anyagssabta követelményekkel. Inkább epikus, mint lírikus kicsengésű művész, bár a szűk tér más követelne. Művészetének nemzeti jellegére a hazai táj, alakjainak markáns vonása és itt-ott népi disszimotívum alkalmazása utal. Azonban itt is mértéktartó; a hazai ízek nem jelentenek provincializmust; Richard Kaljo művészete európai művészet.

A kiállítás megrendezésében - amely a művész barátainak is sok kellemes meglepetést okozott - Paul Ambur vállalta az oroszlanrészt magára. Az islées katalógus 16 jól válogatott illusztrációjával, korszerű lapleírásaival és a teljes oeuvre-jegyzékkel nemcsak a kiállításnak állít maradandó emléket, de jó szolgálatokat tesz Richard Kaljo művészete barátainak is. Richard Kaljo nemzetközi jóhíre azonban az éssz szöveg mellett megérdemelt volna még két-három világnyelven írt bevezetést is.

Galszmos Ferenc

Dr Steinmetz Endre kórházigazgató, Pécs, Jóssef u. 11.
Kandás Iván, Budapest, VIII. Nap u. 31.
w.D. Perkin, Moszkva, W.17 - Bol.Ordynka 32. kv. 5.
Bur Margit tanuló, Budapest, IX. Gát u. 31. I. 6.
Kőhegyi Gyula grafikus, Budapest, IX. Háman Kató u. 8-10.
Abrahám Ráfael grafikus, Budapest, V. Ferenoy I. u. 28.
M. Kiss Jóssef festőművész, Kessthely, Szabadság u. 1.
Reichstetter Jóssef hajóács, Kessthely, Magyar u. 16.
Pázmány István grafikus, Budapest, IX. Mester u. 4-6. IV.1.
Orth Anna könyvelő, Budapest, XX. Reseda u. 1.
Gruber György grafikus, Budapest, I. VárfoK u. 16-18.
Dr Dombasi Pál könyvtáros, Kemece, Pest m.
Enno Vgljal ingineur, Tallin 16. Leberechti 5. USSR, Estónia
Gyárfás István szervező, Budapest, II. Szilágyi E. fasor 51.
Reinholz Péter főisk. hallg., Budapest, I. Toldi F. u. 72/a
Jahoda Maya főisk. hallg., Budapest, XII. Istenhegyi ut 91.
Tomka Miklós szociológus, Budapest, VIII. Üllői ut 58. II.20.
Dr Nicholas Lippócsy, 55 Ascension, Passaic New-Yersey, USA
Dr Csányi István orvos, Bükkkábrány, Borsod m.
Halmy Miklós festőművész, Budapest, VII. Asbóth u. 24. VI.
Várkonyi Gabriella rajzoló, Budapest, III. Verőfény u. 3.
Helmer Fogedgaard, Rudkőbing, Box 9. Dánia

CIMVÁLTOZÁS:

Hornay Tibor festőművész, Budapest, V. Kecskeméti u. 2. III.20.
Hollós Loránt mérnök, Tatabánya, 48 tömb, III. lépcső IV. 1.
Dr Vereczkei Lajos orvos, Pécs, Tolbuchin ut 9. I. 6.

MEGHALTAK: Kelemen Péter, Szeged
Mende Gusztáv, Sopron

Emléküket kegyelettel őrizsük!

TÖRÖLT TAGOK:

Baranyai György, Pécs
Müller Lajos, Budapest

RÉSUMÉ

SOCIÉTÉ DES AMIS DU PETIT

GRAPHIQUE HONGRIE

Ferenc GALAMBOS consacre son premier article au Xe Congrès International de l'Exlibris à Cracovie /p. 122./. On a tenu le premier congrès international en 1953, à Kufstein. La sixcentième anniversaire de la fondation de l'Université Jagiello à Cracovie donna occasion et avantage au choix de lieu pour le congrès présent. Nous, Hongrois avions beaucoup des relations dans notre passé avec Cracovie et son université. L'article rend compte des événements du Congrès, des réceptions chez le maire de ville et chez le recteur de l'Université, de la décoration des MM. Matero et de Bono avec l'ordre de Corbeau Blanc. Le lieu des réunions et des conférences était aux caves de KRZYSZTOFORY, où se trouvait l'exposition des exlibris contemporains aussi. La prédominance des artistes polonais était fondé à leur réputation mondiale. La Hongrie, faute de l'arrivée retardée de son matière, n'était pas représentée. De la part de notre société 26 membres prenaient part au congrès, des artistes MM. M. Varga, Prof. N.L. Varga, A. Pery, et Mme M. Kopass. Après des événements du congrès le groupe hongrois, grâce à l'invitation de M. Norbert Lippócsy visita la ville de Tarnów, pour mettre fleurs au mausolée du général József BEM, héros des nations polonais et hongrois, l'inoubliable "père" Bem de la révolution, de 1848. C'est István REJTHY qui rend compte de cette excursion /p. 125./. La réception chez la Société des Amis de la Hongrie à Tarnów restera toujours inoubliable pour nous. Prof. Nándor Lajos VARGA continue son article de la graphique hongrois d'entre-deux-guerres /p.125./. La Société des Amateurs /Műpártolók Egyesülete/ a tenu son première exposition en 1924. On a aussi édité un album graphique en 50 exemplaires. Vers 1930. l'époque de la graphique hongrois devient toujours plus rayonnante. En ce temps on a fondé à Budapest la Société des Collectionneurs d'Exlibris et des Amateurs du Graphique /Magyar Exlibrisgyűjtők és Grafikabarátok Köre:M.E.G.E./ et à Debrecen la Guilde nommée de Dürer d'Ajtós/ Ajtói Dürer Céh; allusion à la circonstance que le grand-père de Dürer émigra de la Hongrie, du village Ajtós/. A Debrecen le prof. R. Soó était le moteur des mouvements graphiques. Il a édité un bulletin aussi /Magyar Exlibris/. Des artistes d'exlibris à Debrecen nous devons mentionner Kálmán GÁBORJANI SZABÓ, qui travailla depuis 1923 en terrain de la xilographie et dont l'album d'exlibris date de 1932; Endre VADÁSZ est connu de ses exlibris en eau-forte. Il se suicida en 1944, ayant peur de la déportation. József MENYHART, auteur des nombreux exlibris xilographiés travaille aussi aujourd'hui. János SZOBOSZLAI MARTA a édité un album de 20 exlibris fictifs des écrivains hongrois. Des artistes de Transylvanie trouvons encore quelques constatations individuelles. Du passé de collectionnement en Hongrie et de la Guilde St. George / Szent György Céh/ rend compte Ferenc GALAMBOS /p. 128./. Cette société, réunion des amateurs hongrois était fondée en 1909, par László SIKLOSSY. Son bulletin, "A Gyűjtő"/ Le Collectionneur/ avait un hauteur remarquable. La littérature d'exlibris trouva toujours lieu aux ses pages. La section graphique de la Guilde, dont le premier président était Gusztáv Dirner, fonctionna aussi comme le premier réunion des collectionneurs d'exlibris. Parmi ses membres premiers nous trouvons des représentants des diverses classes sociales. L'exposition d'exlibris internationale, organisée par la Szent György Céh en 1913, avait un succès mérité. La publication de la société apparut en 1913 sur l'exlibris en Hongrie et en étranger est même aujourd'hui le plus bel ouvrage exlibris-ologique hongrois. L'édition de luxe était tirée en 150 exemplaires. Un numéro spécial était consacré à F. Bayros. Les auctions des objets d'art organisés par la Guilde ont facilité à ses membres d'enrichir leurs collections. Des nouvelles, ayant trait aux artistes hongrois, /p.134./, mentionnons, que M. József VERTEL a obtenu avec son projet de timbre le II. prix de l'UNESCO. Le